

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Havlíčkův Brod

Mgr. Eva Čekalová

Srpen 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Poděkování

Děkuji všem, kteří v Havlíčkově Brodě usilují o podporu sociální integrace osob, které zde žijí v sociálním vyloučení, resp. jsou z různých důvodů sociálním vyloučením ohrožené.

Obsah

Seznam zkratk	4
Shrnutí evaluační zprávy	5
1 Úvod	6
2 Základní terminologie	6
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	8
3.1 Geografický kontext	8
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci	8
3.3 Spolupráce obce Havlíčkův Brod s ASZ v lokalitě	14
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	15
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	16
4.2 Limity evaluace	17
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ	18
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	19
6 Hlavní zjištění	28
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	28
6.1.1 Dopad 1: Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením	29
6.1.2 Dopad 2: Snížení míry zadlužování	33
6.1.3 Dopad 3: Stabilizace životní situace osob v soc. vyloučení/ohrožených sociálním vyloučením	37
6.2 Naplňování cílů KPSVL	43
6.2.1 Adresnost a relevance	43
6.2.2 Konzistence s potřebami	44
6.2.3 Koordinace	44
6.2.4 Synergie na úrovni opatření	44
6.2.5 Udržitelnost	44
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	45
7 Závěry evaluace a doporučení	47
Seznam tabulek	49
Seznam grafů	49
Seznam schémat	49
Seznam obrázků	49
Seznam literatury	50

Seznam zkratk

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CDZ	Centrum duševního zdraví
ČSÚ	Český statistický úřad
DnB	Doplatek na bydlení
HB	Havlíčkův Brod
HN	Hmotná nouze
IROP	Integrovaný regionální operační program
KA	Klíčová aktivita
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LP	Lokální partnerství
MěÚ	Městský úřad
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MěP	Městská policie
MPI	Místní plán inkluze
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní nezisková organizace
OPZ	Operační program Zaměstnanost
PČR	Policie České republiky
PNŽ	Příspěvek na živobytí
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SVL	Sociálně vyloučená lokalita/ sociálně vyloučené lokality

Shrnutí evaluační zprávy

Podle kvalifikovaných odhadů uvedených ve Vstupní analýze zpracované Agenturou pro sociální začleňování (ASZ) (Vstupní analýza, 2017) **žije v Havlíčkově Brodě kolem 500 osob v sociálním vyloučení**, nicméně kromě několika málo „problematických adres“ **nelze sociální vyloučení definovat na základě územně vymezených sociálně vyloučených lokalit**. Klíčem k popisu sociálního vyloučení zde jsou spíše jednotlivá témata sociálního vyloučení jako takového tj. sociální služby a zdraví, zaměstnanost, bydlení a dluhy, bezpečnost. Pro lokalitu jsou signifikantní i specifické cílové skupiny osob v sociálním vyloučení, a sice osoby závislé na návykových látkách, duševně nemocní, kteří zůstávají žít v Havlíčkově Brodě i po ukončení léčby v Psychiatrické nemocnici, senioři, agenturní zaměstnanci, lidé bez domova aj.

Město Havlíčkův Brod spolupracuje s ASZ od února 2017 na základě uzavření Memoranda o spolupráci v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. **V červnu 2018** byl schválen základní strategický dokument nastavující klíčové cíle a definující prioritní témata v oblasti sociálního začleňování, tzv. *Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ) města Havlíčkův Brod pro období 2018 - 2021*, na který se soustředí tato evaluace - pro zhodnocení výsledků spolupráce s ASZ byla zvolena **dopadová evaluace** založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Vzhledem k tomu, že SPSZ obsahuje celkem 47 specifických opatření napříč čtyřmi oblastmi (bydlení a dluhy, sociální práce a zdraví, zaměstnanost, bezpečnost), je evaluace dopadů **tematicky zúžena** na oblast **sociální práce a zdraví**, která se průřezově dotýká oblasti **bydlení a dluhy**. Ve vztahu k celkovému plnění SPSZ je zapotřebí zmínit, že **z celkového počtu opatření se alespoň částečně podařilo splnit 15 ze 47, tj. zhruba třetinu**.

V rámci KPSVL byly podpořené dva projekty z OPZ (realizátorem je sociální družstvo Nos Vadum a Kolpingovo dílo ČR) zaměřené na evaluované oblasti. Oba budou dokončeny až v roce 2022. Hodnotit tak lze zatím dopady na úrovni **zvýšení dostupnosti** služeb pro CS, zvýšení **komplexnosti** poskytované podpory (individuální poradenství prostupující různými oblastmi) či **snížení prahovosti** služeb. Dlouhodobého dopadu **Stabilizace životní situace osob v soc. vyloučení/ohrožených soc. vyloučením**, tedy **zatím plně dosaženo nebylo**. Z aktivit, za které bylo v rámci SPSZ zodpovědné Město Havlíčkův Brod, se podařilo především zahájit výstavbu nového domu se 14 sociálními byty a novelizovat směrnici pro přidělování sociálních bytů. Sledovaného dopadu **Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením** se podařilo dosáhnout **pouze v omezené míře**, jelikož se opatření týkají pouze sociálního bydlení. Koncepti prostupného bydlení Město zatím vytvořenou nemá. Ani třetího evaluovaného **dopadu Snížení míry zadlužování** se v dlouhodobém horizontu **zatím nepodařilo dosáhnout**, jelikož počet exekucí obyvatel Havlíčkova Brodu prozatím stagnuje. Nicméně **služby dluhového poradenství** včetně kooperace jeho poskytovatelů se na území Havlíčkova Brodu **rozdvíjejí** a reálný dopad bude možné posoudit v delším časovém odstupu.

Spolupráce města Havlíčkův Brod a ASZ splnila očekávání místních aktérů zejména v tom, že se podařilo prostřednictvím Vstupní analýzy provedené ASZ kvalitně zmapovat rozsah sociálního vyloučení a v rámci LP vytvořit strategické dokumenty. Během spolupráce se bohužel nepodařilo udržet motivaci a angažovanost, přispěly k tomu mj. personální změny na straně ASZ. **Pro další období se doporučujeme zaměřit systematicky na řešení bytové problematiky, další posílení dluhového poradenství, pokračovat v aktivní podpoře NNO, které v rámci Havlíčkova Brodu působí.**

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování s městem Havlíčkův Brod (HB) zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování města Havlíčkův Brod pro období 2018-2021, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti **sociální práce a zdraví**, která se průřezově dotýká v SPSZ oblasti **bydlení a dluhy** – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4.3. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci/obcích. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství (LP)**, platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ)**, který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení

ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

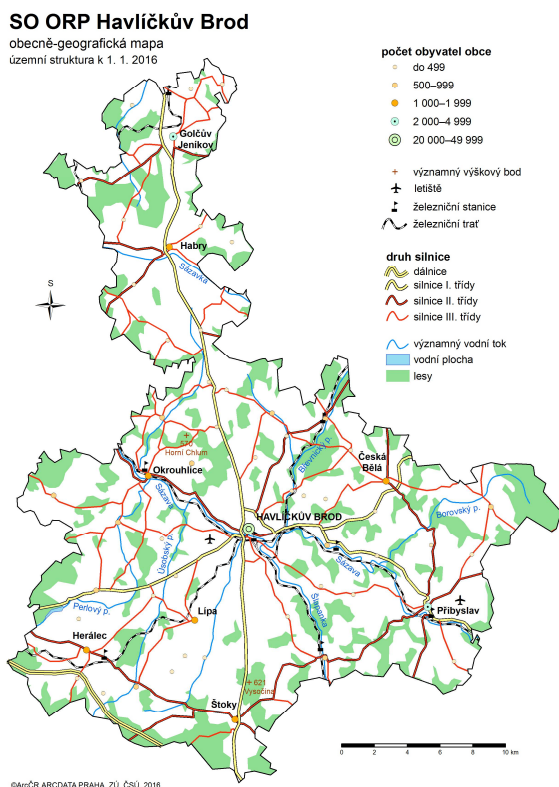
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický kontext

Havlíčkův Brod je město v pahorkaté oblasti Českomoravské vrchoviny, ležící na řece Sázavě, v nadmořské výšce 422 m n. m. Havlíčkův Brod se nachází ve stejnojmenném okrese, v Kraji Vysočina, 23 km severně od Jihlavy. Jde o významný dopravní uzel umístěný zhruba uprostřed České republiky. Město se skládá z 13 katastrálních území a ze 14 místních částí, rozloha města činí 64,95 km².

Havlíčkův Brod je obcí s rozšířenou působností, do které spadají celkem 3 správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem: Havlíčkův Brod, Přibyslav a Golčův Jeníkov. Správní území zahrnuje celkem 56 obcí (z toho je 5 se statusem města, 4 se statusem městyse, zbytek jsou obce).

Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Havlíčkův Brod

Zdroj: ČSÚ, staženo dne 13. 5. 2021

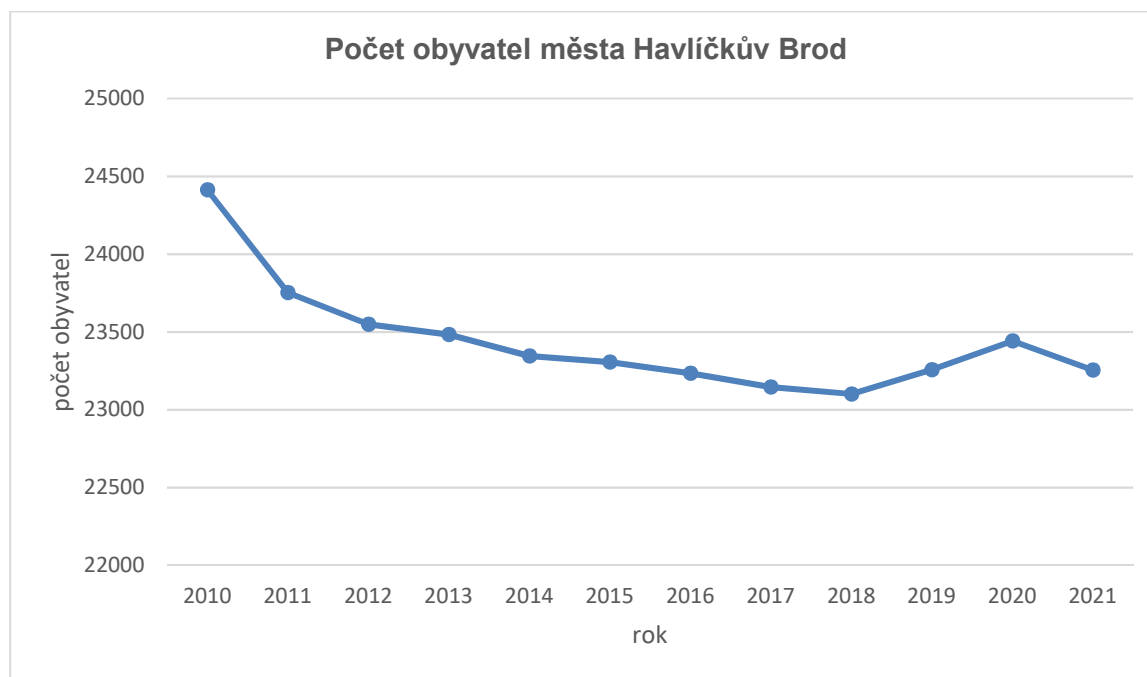
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci

Havlíčkův (dříve Německý) Brod byl původně hornickou osadou, nejstarší zmínka o vlastním městě pochází z roku 1256. Do druhé poloviny 19. století bylo město zejména středem zemědělské oblasti. Ke změně situace dochází po výstavbě železnice, která přispěla k rozvoji průmyslové, textilní výroby, posléze i potravinářské výroby. Druhá vlna průmyslového rozmachu nastává po skončení 2. světové války. Ve městě existuje kromě průmyslové výroby

i tradice v podobě léčebných zařízení, v současnosti se ve městě kromě Nemocnice Havlíčkův Brod nachází i Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod.

Dle údajů ČSÚ žije v Havlíčkově Brodě k 1.1. 2021 **23 255 obyvatel**, což je o 1 158 osob méně než v roce 2010. Průměrný věk obyvatel je v současnosti 43,7 let, zatímco v roce 2010 to bylo 40,8 let.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Podle kvalifikovaného odhadu žije v Havlíčkově Brodě **kolem 500 osob v sociálním vyloučení** (Vstupní analýza, 2017).

Dle Vstupní analýzy sociálně vyloučené lokality v Havlíčkově Brodě nelze definovat podle osob registrovaných na Úřadu práce, jsou rozptýleny po městě. **Lokality s výraznější koncentrací sociálně vyloučených obyvatel jsou pouze výjimečné**, je možné identifikovat tzv. **mikro lokality**, jednotlivé byty na sídlištích nebo některé obyvatele ubytoven. Mezi tyto lokality patří dva vilové domy v **ulicích Mírová a Haviřská**. K obecně vnímaným „problematickým lokalitám“ patří i některé bytové domy v ulicích **Kokořínská a Reynkova**, kde jsou sociální byty a také nižší ceny nájemného. Další mikro lokality v podobě domácností s nízkými příjmy v bytových domech lze nalézt na sídlišti **Pražská**. Jedná se především o starší občany, seniory, kteří mají problémy s mobilitou a zhoršeným přístupem k občanské vybavenosti. Sociálně vyloučená mikro lokalita – dům s romskými obyvateli se nachází v ulici **Nádražní, resp. 5. května** (původně zde byly dva domy s celkově 16 byty, většinou o velikosti 1+kk).

Specifickou formu SVL v Havlíčkově Brodě tvoří **ubytovny**. Jako sociálně vyloučené lokality je lze označit proto, že zde žijí sociálně slabí příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, zároveň pak i agenturní zaměstnanci výrobních podniků v okolí, jejichž značnou část tvoří cizí státní příslušníci (především ze Slovenska, Bulharska a Rumunska). Zatímco agenturní zaměstnanci do kategorie SVL dle výše uvedených definic spadají spíše teoreticky – fyzickým odloučením od populace ve městě, někteří lidé zde žijí proto, že z různých důvodů nedosáhnou na jiný typ

bydlení (sociální, komerční). Mezi ubytovny s nejhorší pověstí patří ubytovna Sport, která by však k 1.8. 2021 měla být zrušena. Ubytovna Čechovka, která byla rovněž označena ve Vstupní analýze jako problematická (ASZ, 2018), se v současné době mezi SVL již neřadí, neboť není v provozu (MAS Královská stezka, 2019).

Obrázek 2: Rozmístění SVL v Havlíčkově Brodě

Červeně: ulice Reynkova a vilové domy na Mírové a v Havířské. Žlutě: ubytovna (penzion) Sport.

Zdroje: ASZ, 2017 a ASZ, 2018

V Havlíčkově Brodě, kromě několika málo uvedených adres, **nelze sociální vyloučení definovat na základě územně vymezených SVL.** „Klíčem k popisu sociálního vyloučení zde jsou spíše jednotlivá témata spolupráce města s Agenturou: sociální služby, zaměstnanost, bydlení a zdraví. **Sociálně vyloučenými** tedy mohou být označeni **někteří klienti sociálních služeb, duševně nemocní, agenturní zaměstnanci, cizinci, senioři, lidé bez domova,** nebo ti, kteří z různých důvodů **žijí v nevyhovujícím bydlení.**“ (Vstupní analýza, 2017, s.12)

V následujícím textu jsou doplněny klíčové charakteristiky a informace o jejich změnách v období platnosti evaluovaného SPSZ, které jsou důležité pro doplnění kontextu problematiky sociálního vyloučení v obci.

Dávky v hmotné nouzi

Dávky v hmotné nouzi jsou nepojistné dávky sloužící jednotlivcům či rodinám s nízkými příjmy, kteří nejsou schopni zajistit zlepšení kvality svého života vlastním přičiněním a jsou ohroženi sociálním vyloučením. Smyslem dávek hmotné nouze (HN) je zajistit těmto lidem naplnění základních životních potřeb, tedy se jedná o nejnnutnější náklady na bydlení, ošacení, jídlo,

případně další předměty denní potřeby. V České republice rozlišujeme tři typy dávek: příspěvek na živobytí (PnŽ), doplatek na bydlení (DnB) a mimořádnou okamžitou pomoc (MOP)¹. Počet vyplacených dávek v hmotné nouzi obvykle vhodně ilustruje vývoj a rozsah sociálního vyloučení v lokalitě.

V meziročním srovnání let 2016 a 2020 došlo v Havlíčkově Brodu k **celkovému úbytku dávek hmotné nouze**. V roce 2016 bylo vyplaceno celkem 92 PnŽ, zatímco v roce 2020 to bylo jen 35 dávek, což znamená pokles o 62 %. Co se týká DnB, klesl počet vyplacených dávek o 52 %. Pokles kopíruje celorepublikový trend posledních let, kdy se v důsledku celkového zlepšení ekonomiky zvýšila životní úroveň obyvatel a meziročně výrazně klesá počet vyplacených dávek.

Tabulka 1: Srovnání počtu dávek hmotné nouze vyplacené v průměrném měsíci v letech 2016 a 2020

	Havlíčkův Brod		ČR	
	PnŽ	DnB	PnŽ	DnB
2016	92	52	125 243	63 988
2020	35	25	61 605	32 751
Rozdíl	- 62 %	- 52 %	- 51 %	- 49 %

Zdroj: Data MPSV

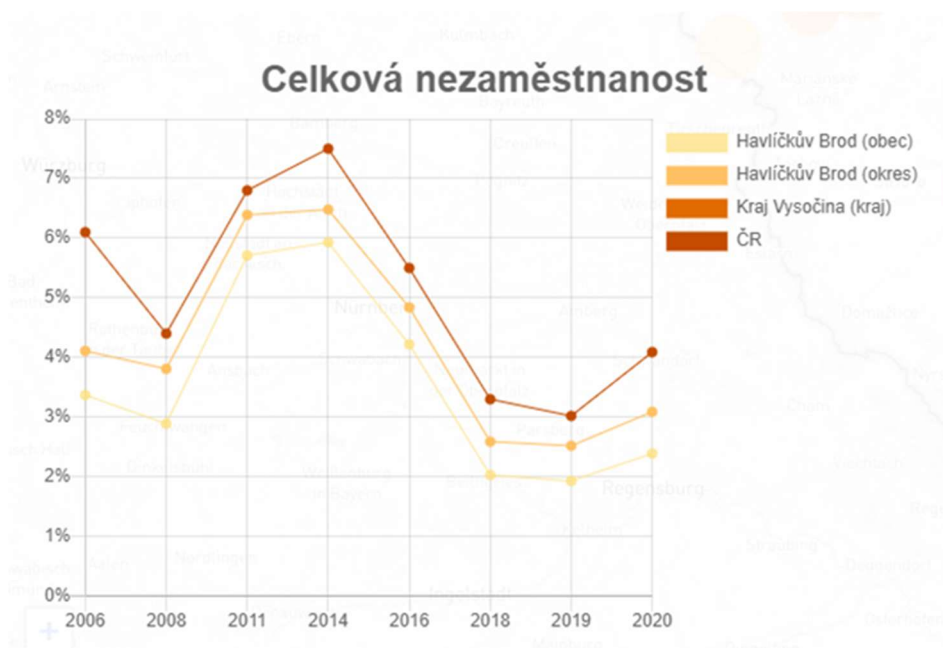
Nezaměstnanost

Důležitým faktorem sociálního vyloučení je nezaměstnanost. Dle dat ČSÚ bylo v České republice ke konci roku 2020 evidováno 280 197 nezaměstnaných, míra nezaměstnanosti dosáhla 4,1 %. Ve stejném období bylo v Havlíčkově Brodu 352 nezaměstnaných osob, **míra nezaměstnanosti je oproti republikovému průměru nižší, dosahuje hodnoty 2,4 % pro rok 2020.**

Vývoj nezaměstnanosti v Havlíčkově Brodu kopíruje celorepublikový trend (viz graf 2), kdy od roku 2014 míra nezaměstnanosti významným způsobem klesala v návaznosti na celkovou ekonomickou konjunkturu České republiky. V roce 2020 došlo v důsledku pandemie covid-19 ke zhoršení situace a nárůstu počtu nezaměstnaných. Údaje o vývoji nezaměstnanosti v letech 2006-2020 v Havlíčkově Brodu zachycuje tabulka 2.

¹ Dávka MOP je vyplácena jako jednorázová pomoc při nenadále životní události, proto jí v následné analýze nebude věnována pozornost.

Graf 2: Srovnání celkové nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ a OKpráce (vlastník dat – MPSV ČR); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s.; mapanezamestnanosti.cz, staženo dne 17. 5. 2021

Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v Havlíčkově Brodu v letech 2006-2020

	2006	2008	2011	2014	2016	2018	2019	2020
Podíl uchazečů o zaměstnání	3,4 %	2,9 %	5,7 %	5,9 %	4,2 %	2,0 %	1,9 %	2,4 %
Počet nezaměstnaných	584	504	920	910	628	298	285	352

Zdroj: Český statistický úřad a OKpráce (vlastník dat – MPSV ČR); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s.; mapanezamestnanosti.cz, zpracování vlastní

Pro popis stavu sociálního vyloučení je vypovídající především srovnání podílu **dlouhodobě nezaměstnaných** (evidovaných déle než 12 měsíců) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání. Při pohledu na tuto statistiku (viz tabulka 3) vidíme, že ještě v roce 2016 tvořily dlouhodobě nezaměstnané osoby zhruba polovinu celkového počtu nezaměstnaných, od roku 2018 se jejich podíl významně snížil - v roce 2020 představovaly pouze sedminu celkového počtu nezaměstnaných.

Tabulka 3: Srovnání podílu dlouhodobě nezaměstnaných v Havlíčkově Brodu v letech 2016-2020

	2016	2018	2019	2020
Podíl nezaměstnaných do 12 měsíců	2,9 %	1,6 %	1,8 %	2,1 %
Počet nezaměstnaných nad 12 měsíců	1,4 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %

Zdroj dat: ČSÚ a OKpráce (vlastník dat – MPSV); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s.; mapanezamestnanosti.cz, zpracování vlastní

Zadluženost

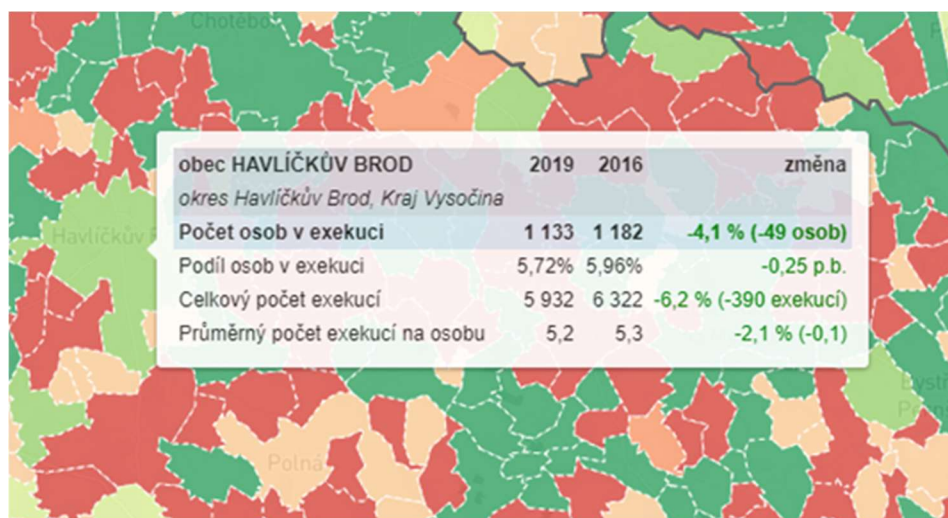
Dalším klíčovým indikátorem vypovídajícím o míře sociálního vyloučení je míra zadluženosti obyvatel. Vývoj stavu zadlužení obyvatel Havlíčkova Brodu v letech 2016 až 2019 (resp. ke 4. 3. 2020) shrnuje tabulka 4 s podíly osob v exekuci v jednotlivých relevantních územních celcích. Kraj Vysočina představuje **nejméně zadlužený kraj republiky** i samotný Havlíčkův Brod patří mezi **obce s nejnižší mírou zadlužení**. V meziročním srovnání obec kopíruje celostátní trend poklesu hodnot osob v exekuci a daří se **snížovat celkový počet osob v exekuci**, stejně jako celkový počet exekucí – mezi lety 2016 a 2019 se snížil počet osob v exekuci o cca 4 % a celkový počet exekucí o cca 6 % (viz obr. 3).

Tabulka 4: Srovnání podílu osob v exekuci v relevantních územních celcích v letech 2016–2019

	2016	2017	2018	2019
obec Havlíčkův Brod	5,96	6,16	údaj není k dispozici	5,72
Kraj Vysočina	5,59	5,80	5,93	5,09
ČR	9,31	9,65	9,20	8,61

Zdroj: Exekutorská komora ČR; údaje v %, zpracování vlastní

Obrázek 3: Srovnání počtu osob v exekuci v obci Havlíčkův Brod v letech 2016 a 2019

Zdroj: mapaexekuci.cz, staženo dne 20. 5. 2021

Ve městě působí dluhová poradna v rámci občanské poradny Oblastní charity, nově se problematikou prevence a řešení zadluženosti věnuje i sociální družstvo Nos Vadum.

Kriminalita

Havlíčkův Brod patří z hlediska nápadu trestné činnosti v České republice k **oblastem s podprůměrnými hodnotami**. Index kriminality Obvodního oddělení PČR Havlíčkův Brod, který reflektuje počet spáchaných trestných činů přepočtený na počet obyvatel za určitý časový úsek, v roce 2017 (kdy byla zpracována Vstupní analýza) činil 119, spácháno zde bylo celkem

542 trestných činů. Republikový průměr za rok 2017 byl 193. Za rok 2019² se index kriminality v Havlíčkově Brodě zvýšil na hodnotu 142, spácháno bylo 647 trestných činů.

Nejčastější typ trestné činnosti v obci Havlíčkův Brod představují násilné trestné činy. **Fyzické útoky** se na celkovém počtu trestných činů za rok 2019 podílely 11 % (oproti 9 % v roce 2017). Na nárůstu hodnoty indexu kriminality v meziročním srovnání se podílí zejména vyšší počet trestných činů spojených s **výrobou, držením a distribucí drog** (36 případů v roce 2019 vs. 13 případů v roce 2017). Meziročně se také zvýšil počet **krádeží věcí z automobilů** (31 případů v roce 2019 vs. 18 případů v roce 2017).

Tabulka 5: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v Obvodním odd. policie Havlíčkův Brod a v ČR

Období	Havlíčkův Brod		ČR	
	Index kriminality	Počet trestných činů	Index kriminality	Počet trestných činů
1–12/2017	119	542	193	202 303
1–12/2019	142	647	190	198 839

Zdroj: mapakriminality.cz (údaje jsou zaokrouhleny na celá čísla), zpracování vlastní

Město se v součinnosti s bezpečnostními složkami podílí na aktivitách souvisejících s prevencí kriminality. V obci je od roku 2001 v provozu **kamerový systém**, v roce 2017 byla ve spolupráci městské policie a Úřadu práce vytvořena instituce **asistentů prevence kriminality (APK)**, v rámci městské policie působí **preventisté**, kteří realizují bezpečnostní přednášky pro žáky, seniory aj.

3.3 Spolupráce obce Havlíčkův Brod s ASZ v lokalitě

Město Havlíčkův Brod spolupracuje s ASZ **od roku 2017** na základě uzavření Memoranda o spolupráci v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Memorandum bylo zastupitelstvem města schválené v únoru 2017, následně od června do září probíhala **Vstupní analýza situace sociálního vyloučení** ve městě, kterou zajistilo výzkumné oddělení ASZ. V říjnu 2017 započala práce **lokálního partnerství** Havlíčkův Brod, jehož členy jsou zástupci města, jeho příspěvkových organizací a relevantní představitelé neziskového a soukromého sektoru. V rámci lokálního partnerství byly vytvořeny **pracovní skupiny** (prvních pět skupin je tematických a věnují se jednotlivým předmětným oblastem, poslední skupina je koordinační):

- Bydlení
- Sociální práce a zdraví
- Zaměstnanost
- Bezpečnost
- Vzdělávání a volný čas (vlastní Místní plán inkluze)
- Projekty a implementace (koordinační skupina)

² Vzhledem k tomu, že index kriminality není k dispozici za srovnatelný časový úsek, tj. leden-prosinec, je zde pro srovnání použit rok 2019.

Návrhy cílů a opatření vycházející z informací ze vstupní analýzy i pracovních skupin s místními aktéry jsou obsaženy v základním strategickém dokumentu nastavujícím klíčové cíle a definujícím prioritní témata v oblasti sociálního začleňování, tzv. **Strategickém plánu sociálního začleňování (SPSZ)**, na který se soustředí tato evaluace. SPSZ byl **schválen v červnu 2018**. Ve stejném roce byl také schválen Místní plán inkluze (MPI), který vznikl na podkladě participativního strategického plánování v rámci setkání pracovní skupiny Vzdělávání a je evaluován samostatně.

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s ASZ byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Rukověť evaluátora, ASZ, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci ve městě Havlíčkův Brod, která probíhala od dubna do června 2021, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **Desk research**
- **Polo-strukturované online rozhovory** s místními institucionálními aktéry
 - Počet respondentů: 10
 - Zástupci následujících aktérů: Město Havlíčkův Brod, Nos Vadum, Centrum duševního zdraví Havlíčkův Brod, Kolpingovo Dílo ČR, MAS Královská stezka
- **Kratší online/telefonické rozhovory a dotazování prostřednictvím e-mailové korespondence** s místními institucionálními aktéry (MěÚ Havlíčkův Brod, Městská

policie Havlíčkův Brod, Občanská poradna Oblastní charita Havlíčkův Brod, Kolpingovo dílo ČR

- **Analýza dat:**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa nezaměstnanosti, mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, ČSÚ*)
- poskytnutých místními aktéry (*FOKUS Vysočina, MAS Královská stezka, Město Havlíčkův Brod, Nos Vadum, Oblastní charita Havlíčkův Brod, Kolpingovo dílo ČR*)

Z důvodu anonymizace většinou uvádíme u citací jen obecné označení čísla rozhovoru („rozhovor 1-XX“). V průběhu zpracování dat tedy došlo k odstranění přímých identifikátorů, nebo byla data rovnou agregována.

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2018–2021 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží na prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů v krátkodobém, střednědobém a případně dlouhodobém horizontu?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifik práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která byla zmíněna již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, které jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskusi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Evaluační zprávy jsou proto zaměřeny na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru této oblasti je přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **v obci Havlíčkův Brod vybrána pro evaluaci oblast sociální práce a zdraví**, která se průřezově dotýká v SPSZ **oblasti bydlení a dluhy**.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

Kapitola je věnovaná přehledu plnění cílů SPSZ 2018 – 2021. Předkládáme průřezový přehled všech oblastí SPSZ (vyjma Vzdělávání) tak, aby bylo zřejmé, nakolik aktivity LP probíhaly rovnoměrně ve všech oblastech. V tabulce 6 je uvedeno, zda byl daný cíl plněn a jaké byly/jsou relevantní okolnosti plnění. Je potřeba zmínit, že vzhledem k absenci průběžného monitoringu plnění cílů SPSZ se ne ve všech případech podařilo ve spolupráci s MěÚ Havlíčkův Brod identifikovat, jaké konkrétní aktivity/realizátoři definovaných opatření měly být dle SPSZ s plněním cílem spjaty, tím pádem s jistotou ověřit jejich plnění/neplnění.

Tabulka 6: Evaluované priority a cíle

Oblast 1: BYDLENÍ A DLUHY

1. Priorita	Dostatečné množství ubytovacích kapacit pro CS
1.1 Obecný cíl	<i>Obec má volné městské byty</i>
1.1.1 Specifický cíl	<i>Vyšší počet sociálních bytů uspokojuje poptávku</i>
1.1.1.1 Opatření	Městský bytový fond HB se rozšíří do roku 2020 o vhodný objekt, kde vznikne 8–12 bytů pro sociální bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Tzv. Dům dostupného bydlení s celkem 14 byty se začal na jaře 2021 stavět na městském sídlišti Rozkoš (v sousedství komunitního domu a domu se sociálními byty). Byty budou určené pro rodiče samoživitele, seniory či osoby se zdravotním znevýhodněním. Zprovoznění bytů je plánované na léto 2022, celková výše předpokládaných výdajů je zhruba 30 milionů Kč (více než polovina výdajů bude pokryta z poskytnuté dotace Státního fondu podpory investic). Z důvodu posunu termínu lze považovat opatření za splněné částečně.
1.1.1.2 Opatření	Do roku 2019 dojde k jednání mezi NNO a Městem HB o vyčlenění dvou bytů, které by NNO spravovalo a v případě zájmu je město poskytne
1.1.1.3 Opatření	Od roku 2019 dojde v HB k vyčlenění 2 městských bytů ročně k prostupnému bydlení ve správě města a s garantovanou soc. službou od NNO
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, jednání proběhlo s Oblastní charitou HB, která již v minulosti měla s MěÚ smlouvu, k dohodě nedošlo. V roce 2020 MěÚ nabídl byty k pronájmu organizaci Fokus Vysočina, která má zájem mít byty v pronájmu z důvodu horší dostupnosti bydlení pro CS, k dalšímu jednání ale zatím nedošlo i přes trvalý zájem ze strany Fokus Vysočina. Město Havlíčkův Brod v této záležitosti krom požadavku zatím neobdrželo od žadatele bližší informace o nastavení pravidel navrhované spolupráce.
1.2 Obecný cíl	<i>Nízkoprahovost bydlení</i>
1.2.1 Specifický cíl	<i>Nejnižší stupně prostupného bydlení jsou dostupné</i>
1.2.1.1 Opatření	Do roku 2020 funguje v HB v zimních měsících noclehárna s vypracovaným domovním řádem s kapacitou minimálně 7 osob
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Realizováno částečně – nebyla zbudována noclehárna, ale ze zdrojů města HB se v roce 2020 zrealizoval projekt Teplá židle. Jedná se o upravenou stavební buňku s kapacitou cca 10 osob, vybavenou židlemi (tj. bez možnosti lehnout si) pro přečkání mrazivé noci, která se nachází pod areálem

	Technických služeb. Buňka byla v provozu, pokud venkovní teplota klesla pod -4 °C (původně až při -8 °C). Ve zkušebním provozu během zimy 2020/2021 buňku využily osoby často zachycené MěP při hlídkové činnosti (vždy se jednalo o osoby s trvalým bydlištěm mimo HB).
1.2.1.2 Opatření	Do roku 2020 se přesune sociální služba azylový dům pro matky s dětmi v HB do nově zrekonstruovaného objektu s vyšší kapacitou
1.2.1.3 Opatření	Do roku 2021 se kapacita azylového domu pro matky s dětmi navýší o 6 pokojů/lůžek a rozšíří se cílová skupina i na samostatné ženy a rodiny s dětmi
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Podle původních představ radnice měl nový azylový dům (resp. multifunkční sociální zařízení pro matky s dětmi, bezdomovce i seniory) vzniknout v budově bývalé obchodní akademie v centru města, provozovat jej měly Sociální služby Havlíčkova Brodu. Projekt byl na jaře 2019 zastaven z důvodů náročnosti a vysokých nákladů na rekonstrukci. Radnice posléze ustoupila i z další možnosti, tj. zažádání o dotaci a stavba zcela nového azylového a sociálního domu. Stávající Charitní domov – azylový dům pro rodiče samoživitele a těhotné ženy s kapacitou 40 klientů (12 dospělých a 28 dětí) provozuje Oblastní charita HB – nedošlo tedy ani k přesunu, ani k navýšení kapacity.
1.2.1.4 Opatření	Do roku 2020 vznikne 1 nouzový pokoj/byt pro CS (v rámci stávajícího bytového fondu či azylového bydlení)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	V případě potřeby je preferováno řešení prostřednictvím ubytování v hotelovém zařízení, nikoliv stálým vyčleněním bytu v rámci stávajícího bytového fondu města (s ohledem na nedostatek bytů).
1.3 Obecný cíl	Vyšší hustota sociální komunitní sítě
1.3.1 Specifický cíl	Fungující podpora v bydlení pro nejrizikovější skupiny a podpora přechodu do standardního bydlení
1.3.1.1 Opatření	Od roku 2019 funguje pracovník na 1,0 úvazek pro nastavení a zajištění systému prostupného bydlení
1.3.1.2 Opatření	HB od roku 2019 funguje terénní sociální služba pro osoby ohrožené ztrátou bydlení a pro osoby bez domova, zejména s duševním onemocněním, včetně osob závislých na alkoholu
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Souvisí s cílem 1.2 – systém prostupného bydlení není v HB vytvořen.
1.3.1.3 Opatření	Do roku 2020 vznikne nízkoprahové denní centrum pro osoby bez přístřeší s kapacitou min. 8 osob
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
1.4 Obecný cíl	Obec má větší pravomoci v otázce bydlení
1.4.1 Specifický cíl	Obec předchází vzniku velkých dluhů za bydlení
1.4.1.1 Opatření	V roce 2019 je novelizována směrnice na správu dluhů, dojde k revizi dluhového portfolia (očistění o nevymahatelné dluhy)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
1.5 Obecný cíl	V lokalitě funguje prevence – osvěta v dluhové oblasti

1.5.1 Specifický cíl	-
1.5.1.1 Opatření	Od roku 2019 je rozšířena kapacita Občanskoprávní a dluhové poradny na min. 1 úvazek, je snížena prahovost. Služba je poskytnuta min. 40 klientům z CS/rok
1.5.1.2 Opatření	Od roku 2019 působí v HB min. 1 odborník na prevenci a řešení zadluženosti v terénu pro 40 klientů ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	V HB neexistuje tzv. Občanskoprávní a dluhová poradna - Oblastní charita HB zde provozuje Občanskou poradnu již od roku 2000 a dlouhodobě má pracovníky na 2,5 úvazku, ale nijak oddělené (a to ani úvazkem) dluhové poradenství. Fungování Občanské poradny se během realizace SPSZ nezměnilo. Nos Vadum: vznik pozice specialisty na finanční záležitosti včetně dluhové problematiky s 1 úvazkem, který nabízí klientům individuální poradenství. Opatření je realizováno v rámci projektu <i>V Brodě ani brodu se neutopím</i> (OPZ, CZ.03.2.60/0.0/0.0./16_052/0010598).
1.6 Obecný cíl	<i>Obec má zkušenosti se sociální bytovou politikou</i>
1.6.1 Specifický cíl	<i>Směrnice na poskytování soc. bytů již platí déle a je dle zkušeností upravena</i>
1.6.1.1 Opatření	V roce 2019 je novelizována směrnice přidělování sociálních bytů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Původní směrnice z roku 2016 byla novelizována v roce 2019. Z průměrného počtu 60-80 žádostí o byt/rok je Město nyní schopno uspokojit 3-4 žadatele o sociální byt (o velikosti 1+1).
1.6.2 Specifický cíl	<i>Je vydefinována prostupnost bydlení pro jednotlivé CS</i>
1.6.2.1 Opatření	HB má od roku 2020 zpracovaná a sjednocená pravidla prostupného bydlení, kde se zohlední i práce s byty na volném trhu
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	System prostupného bydlení v HB není vytvořen.
1.7 Obecný cíl	<i>Soužití CS s majoritou je klidné</i>
1.7.1 Specifický cíl	<i>CS udržuje své byty v dobrém stavu</i>
1.7.1.1 Opatření	Do roku 2020 je zřízena funkce domovníka – preventisty v rozsahu minimálně 0,5 úvazku pro klientskou domovní správu městských bytů se zaměřením na podporu soc. vyloučených
1.7.1.2 Opatření	Do roku 2020 je v návaznosti na funkci domovníka v komunitním modelu umožněna realizace komunitní sociální práce pro aktivizaci 27 osob sociálně vyloučených a zlepšení občanského soužití
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Funkce domovníka-preventisty nebyla zřízena, v současnosti není pro Město prioritou.

Oblast 2: SOCIÁLNÍ PRÁCE A ZDRAVÍ

2. Priorita	Funkční síť sociálních služeb a dalších návazných aktivit
2.1 Obecný cíl	Současná síť SoS a dalších návazných aktivit je naplněna
2.1.1 Specifický cíl	V lokalitě je v provozu denní či komunitní centrum pro širší CS
2.1.1.1 Opatření	V HB bude od poloviny roku 2018 zahájeno plánování možnosti vzniku a provozu komunitního centra pro setkávání různých cílových skupin a veřejnosti
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.1.2 Specifický cíl	Rozšíření kapacity poskytování služeb v terénu pro osoby s duševním onemocněním, mládež
2.1.2.2 Opatření	Do konce roku 2021 se rozšíří kapacity pro poskytování služeb v terénu pro osoby s duševním onemocněním
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Centrum duševního zdraví (CDZ) Havlíčkův Brod (fungující od srpna 2018 do ledna 2020 v pilotním a od února 2020 v ostrém provozu) rozšířilo v roce 2019 kapacity multidisciplinárního terénního týmu o 2 úvazky sociálního pracovníka.
2.1.3 Specifický cíl	Od roku 2020 je zajištěna ambulantní péče pro osoby s adiktologickou obtíží
2.1.3.1 Opatření	Od roku 2020 existují prostory pro sociální službu adiktologická ambulance v HB s úvazkem 0,5 až 1,0. Bude poskytováno odborné sociální poradenství v adiktologii pro osoby potýkající se se závislostí na návykových látkách včetně alkoholu a hazardní hráče.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Adiktologická ambulance Kolping vznikla v roce 2020 v rámci projektu <i>Vznik a provoz sociální služby Adiktologická ambulance v Havlíčkově Brodě</i> (OPZ, CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0010375). Provozuje ji Kolpingovo dílo ČR. Prostory ambulance se nacházejí v Rolnickém domě v ul. Nádražní 397. Oproti definovanému opatření byl původní úvazek z projektu ve výši 1,65 navýšen po 1,45 roce fungování na 1,6 z důvodu převisu potřeby klientů.
2.1.4 Specifický cíl	HB jsou pro uživatele nelegálních návykových látek dostupnější sociální služby
2.1.4.1 Opatření	V HB je od roku 2020 rozšířen terénní program pro uživatele návykových látek pod Kontaktním a poradenským centrem Spektrum o 1,0 úvazku pro HB a je zřízeno zázemí pro práci s uživateli.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Kolpingovo dílo ČR od října 2019 realizuje projekt <i>Mozaika HB: Zajištění komplexnosti péče v Havlíčkově Brodě</i> (OPZ, CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010590), díky kterému došlo k zajištění zázemí pro terénní program Kontaktního a poradenského centra Spektrum (ve stejné budově jako adiktologická ambulance) a k rozšíření jeho provozní doby na dva dny v týdnu. Oproti definovanému opatření byl původní úvazek 0,5 a ten byl navýšen v 02/2021 na současný 1,0 z důvodu potřeby pokrytí potřeb cílové skupiny.
2.1.5 Specifický cíl	HB od roku 2019 předcházíme ohrožení dětí v rodině a stabilizujeme situaci v rodině pomocí asistenčních programů pro rodiče

2.1.5.1 Opatření	HB od roku 2019 existuje pozice mediátora pro posilování rodičovských kompetencí a pro řešení sporů v ohrožených rodinách s dětmi ve spolupráci s OSPOD.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.1.6 Specifický cíl	HB funguje služba asistovaného kontaktu pro rodiny s dětmi
2.1.6.1 Opatření	V HB od roku 2019 funguje služba asistovaného kontaktu pro ohrožené rodiny s dětmi (30 rodin/rok)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.1.7 Specifický cíl	V HB funguje ambulantní služba pro osoby starší 15 let v krizi
2.1.7.1 Opatření	Od roku 2020 je registrována ambulantní soc. služba krizové pomoci
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.1.8 Specifický cíl	V HB od roku 2020 fungují komplexní služby pro osoby s duální diagnózou
2.1.8.1 Opatření	V HB dojde k rozšíření služeb (case managementu) pro osoby s duální diagnózou v rozsahu 0,5 úvazku pro 40 klientů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.1.9 Specifický cíl	V HB je usilováno o zachování, obnovu a posílení rodičovských kompetencí v ohrožených rodinách s dětmi
2.1.9.1 Opatření	V HB je od roku 2019 realizován program na podporu rodičovských kompetencí pro 15 rodin/rok ve spolupráci s OSPOD
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Řešeno jako jedna z klíčových aktivit projektu <i>V Brodě ani brodu se neutopím</i> (OPZ, CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010598) – realizátor Nos Vadum. Plnění označeno jako částečné – jedním z indikátorů je dle SPSZ vytvoření manuálu pro posílení rodičovských kompetencí – to je plánováno na konci projektu (r. 2022).
2.2 Obecný cíl	Město má vytvořenou a schválenou koncepci
2.2.1 Specifický cíl	Síť sociálních služeb a dalších návazných aktivit je efektivně koordinována
2.2.1.1 Opatření	Do konce roku 2019 je vytvořena a naplňována Koncepce sociální politiky města HB
2.2.1.2 Opatření	Od ledna 2019 je zachován 1,0 úvazek sociální pracovnice pro rozvoj sociální práce na obci v návaznosti na realizovaný projekt Města
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
2.3 Obecný cíl	Vysoká informovanost město x aktéři, aktéři x aktéři
2.3.1 Specifický cíl	Probíhá osvěta

2.3.1.1 Opatření	Do konce roku 2019 je vytvořen osvětový PR – média plán pro HB na tři roky
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	V roce 2019 byl za podpory ASZ vytvořen Místní komunikační plán města včetně souboru plánovaných mediálních výstupů pro roky 2020 – 2022. Hlavním komunikačním médiem je bezplatný radniční měsíčník Havlíčkobrodské listy, ve kterých jsou průběžně publikovány zprávy o realizovaných projektech v oblasti sociálních služeb, bezpečnosti aj. (náklad 11 300 ks)
2.3.2 Specifický cíl	<i>Vysoká informovanost sociálních pracovníků o specifikovaných tématech, např. psych. péče</i>
2.3.2.1 Opatření	Od poloviny roku 2018 budou probíhat v HB odborné platformy pro pracovníky k problematice duševního zdraví a dalším tématům sociální politiky v rozsahu 4 setkání/rok
2.3.2.2 Opatření	Od poloviny roku 2018 budou probíhat v HB kulaté stoly k problematice soc. služeb pro zájemce z řad odborné veřejnosti, zástupců CS a veřejnosti v rozsahu min. 2 setkání/rok
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.

Oblast 3: ZAMĚSTNANOST

3. Priorita	Osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby dlouhodobě nezaměstnané a jinak znevýhodněné na trhu práce mají lepší podmínky pro vstup na volný trh práce
3.1 Obecný cíl	<i>Od roku 2019 je navýšeno portfolio institucí, které využívají prostředky APZ a seznam aktivit, které mohou osoby na VPP vykonávat</i>
3.1.1 Specifický cíl	-
3.1.1.1 Opatření	Od roku 2019 je navýšeno portfolio institucí, které mají zájem poskytovat místa na VPP, min. o 4 instituce v případě vhodného nastavení politiky APZ a vhodných kandidátů na VPP
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.1.1.2 Opatření	Od roku 2019 je navýšeno portfolio zaměstnavatelů, kteří mají zájem poskytovat místa na SÚPM, min. o 4 instituce v případě vhodného nastavení politiky APZ a vhodných kandidátů na SÚPM
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.1.1.3 Opatření	Město (vč. příspěvkových org.) HB dokonce roku 2018 vytvoří seznam činností veřejně prospěšného charakteru, které budou moci vykonávat osoby zaměstnané na VPP
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.1.1.4 Opatření	<i>Další organizace HB (NNO, nemocnice, školy, aj.) do konce roku 2018 vytvoří seznam činností veřejně prospěšného charakteru, které budou moci vykonávat osoby zaměstnané na VPP</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.2 Obecný cíl	<i>Město HB a další zaměstnavatelé jsou od roku 2019 podporováni k zaměstnávání motivovaných nezaměstnaných klientů a těch, kteří se osvědčili při VPP či na chráněných pracovištích</i>
3.2.1 Specifický cíl	-
3.2.1.1 Opatření	<i>Do konce roku 2018 se vytipují vhodné zakázky/nákupy, kde se začnou zohledňovat principy odpovědného zadávání veřejných zakázek/nákupů, při jejichž realizaci bude zaměstnáno min. 10 % znevýhodněných osob nebo bude zaměstnána min. 1 osoba</i>
3.2.1.2 Opatření	<i>Město HB bude od roku 2019 spolupracovat s NNO, které jim vytipují vhodné osoby, které jsou připravené pro zaměstnání na veřejné zakázce, případně spolupracovat s UP, který jim doporučí osoby, které v nedávné době pracovali na VPP a jsou vhodné na pozice v rámci zakázky</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	V roce 2021 pouze proběhlo jednání mezi Hospodářským odborem MěÚ a sociální firmou Semitam o možnosti vytvoření kontaktního seznamu sociálních firem jako součást zadávacího řízení (pro žadatele, aby mohli splnit podmínku zakázky).
3.2.1.3 Opatření	<i>Od roku 2019 vzniknou 4 nové vhodné pracovní pozice za rok pro osoby ohrožené soc. vyloučením nebo ty, které se osvědčily u VPP nebo na chráněných pracovištích (např. financovány SÚPM)</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.2.1.4 Opatření	<i>Do roku 2020 jsou rozšířeny pozice u zaměstnavatelů o 5 osob, kde je uplatňována podpora na pracovišti pro osoby ohrožené soc. vyloučením</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.2.1.5 Opatření	<i>Do roku 2021 se v HB rozšíří sociální podnik nebo se založí nový, který zaměstná nově min. 5 osob z cílové skupiny</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	V průběhu implementace SPSZ došlo k rozšíření či vzniku nových sociálních podniků: Semitam (rozšíření kapacity), FOVY (provoz bistra Čistá duše), AveKave (provoz kiosku v parku Budoucnost), Ergotep (vytvoření nového distribučního skladu v HB). Pracovní příležitost dostalo více než 5 osob z CS.
3.3 Obecný cíl	<i>Od roku 2019 je implementována komunikační strategie v oblasti zaměstnávání</i>

3.3.1 Specifický cíl	-
3.3.1.1 Opatření	Od roku 2019 bude probíhat pravidelné zvyšování informovanosti u cílové skupiny o možnostech zprostředkování práce pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Projekt Frýdlantské dny prohlubující spolupráci mezi MěÚ a ÚP (možnost poradenství pro uchazeče: setkání s pracovníkem ÚP i sociálním pracovníkem). Proběhla 4 setkání, poté aktivita přerušena pandemií, informace o pokračování se nepodařilo získat. Nos Vadum: beseda Brodská snídaně na téma výměny zkušeností a hledání nových možností zapojení rodičů na mateřské, příslušníků menšin, lidí se zdravotním postižením a lidí ve věku 55+ na trhu práce (březen 2020).
3.3.1.2 Opatření	Od roku 2019 se prohlubuje spolupráce ÚP, města, NNO se zaměstnavateli ohledně zaměstnávání osob z ohrožených cílových skupin. Každoročně se budou pořádat min. 4 kulaté stoly.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.3.1.3 Opatření	Do roku 2020 je na základě setkávání nastavena funkční síť zaměstnanosti. Bude zaveden tzv. case management na jednotlivé případy prostupu CS na otevřený trh práce (relevantní org. – NNO, Město, ÚP, zaměstnavatelé).
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.
3.3.1.4 Opatření	Od roku 2019 se prohlubuje spolupráce mezi městem, ÚP a agenturami práce ohledně zaměstnávání cizinců, min. 2 setkání/ročně.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	Nerealizováno, pro účely evaluace nebyly zástupcem MěÚ sděleny další informace.

Oblast 4: BEZPEČNOST

4. Priorita	Posilovat zvýšení bezpečnosti a pocitu bezpečí v Havlíčkově Brodu
4.1 Obecný cíl	Město HB nadále zapojuje občany do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí a zmírňování napětí mezi majoritou a minoritou
4.1.1 Specifický cíl	-
4.1.1.1 Opatření	Město HB zajistí prostřednictvím prostředků ESF financování nejméně 4 asistentů prevence kriminality (APK) na tříleté období
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Funkce APK byla zřízena již v 01/2017 (finanční prostředky na pracovníky byly čerpány z dotace ÚP). V HB působili 4 pracovníci (z toho se jednalo o jednoho romského pracovníka) a jednalo se převážně o dohled nad dodržováním veřejného pořádku, obecně závazných vyhlášek platných v HB a komunikaci s obyvateli SVL. Funkce APK byla vykonávána po dobu tří let,

	následně ukončena z důvodu nedostatečných finančních prostředků na další podporu projektu (Město mělo zájem projekt podporovat, ale v souvislosti s pandemií byly veškeré další kroky v této věci zastaveny).
4.1.1.2 Opatření	<i>Od roku 2019 má město schválený komunikační plán HB, jehož součástí bude seznam konkrétních opatření, která se budou týkat krizové komunikace v oblasti bezpečnosti a CS a další konkrétní kroky vedoucí ke snížení tzv. pocitové kriminality ve městě</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Schválení Místního komunikačního plánu města v roce 2019, který obsahuje plán mediálních výstupů pro roky 2020 – 2022. Tématu bezpečnosti je pravidelně věnován prostor v bezplatném radničním měsíčníku Havlíčkobrodské listy (náklad 11 300 ks), v rubrice Pro naše bezpečí.
4.1.1.3 Opatření	<i>Od roku 2020 jsou realizovány programy sociálního výcviku (programy prevence rizikového chování/resocializační programy) pro nezletilé a mladé dospělé (15-21 let), kteří se dopustili protiprávního jednání nebo mají jiné problematické chování</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ano	Realizován program sociálního výcviku Flash, v rámci projektu <i>Mozaika HB: Zajištění komplexnosti péče v Havlíčkově Brodě</i> (OPZ, CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010590), realizátor Kolpingovo dílo ČR. Cílovou skupinou jsou osoby ve věku 15-29 let. V roce 2021 zatím službu využilo celkem 11 klientů z CS, dále byly u řady z nich zapojeni rodiče nebo jejich jiná blízká osoba.

Celkově k plnění cílů SPSZ

Přehled plnění cílů ukazuje, že lokálnímu partnerství se podařilo **realizovat nejvíce opatření v oblasti sociální práce a zdraví**: alespoň částečně bylo realizováno 5 opatření ze 14 (to představuje 36% úspěšnost plnění). V dalších dvou oblastech s vyšším počtem cílů byla úspěšnost zhruba čtvrtinová: v oblasti bydlení a dluhy byla alespoň částečně realizována 4 opatření ze 17 (24 %), v oblasti zaměstnanost 3 opatření ze 13 (23 %). Z pohledu úspěšnosti dopadla nejlépe oblast bezpečnost, ve které byla definována pouze 3 opatření a všechna byla realizována (tj. 100% plnění). **Celkem** bylo alespoň částečně realizováno **15 opatření ze 47, tj. 32 %**.

Cíle SPSZ jsou v rámci KPSVL naplňovány zejména skrze dva projekty OPZ:

- *V Brodě ani brodu se neutopím* (CZ.03.2.60/0.0/0.0./16_052/0010598) – příjemce Nos Vadum, realizace 04/2019 – 03/2022
- *Mozaika: Zajištění komplexnosti péče v Havlíčkově Brodě* (CZ.03.2.60/0.0/0.0./16_052/0010590) – příjemce Kolpingovo dílo ČR, realizace 10/2019 – 06/2022

Mimo KPSVL byly/jsou z podpory OPZ realizovány další dva projekty:

- *Podpora vzniku Center duševního zdraví I – Centrum duševního zdraví Havlíčkův Brod* (OPZ, CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_039/0004672) – příjemce Ministerstvo zdravotnictví, realizace 02/2017 – 06/2020

- *Vznik a provoz sociální služby Adiktologická ambulance v Havlíčkově Brodě (OPZ, CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0010375) – příjemce Kolpingovo dílo ČR, realizace 01/2020 – 04/2022*

6 Hlavní zjištění

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V SPSZ 2018 – 2021 nejsou jednoznačně definovány očekávané dopady nastavených opatření, proto bylo při jejich stanovení vycházeno z analytické části SPSZ. Vzhledem ke skutečnosti, že v rámci KPSVL byly (resp. stále ještě jsou) realizovány **2 projekty** z OPZ zaměřené zejména na **oblast sociální práce a zdraví** s přesahem do **oblasti bydlení a dluhy**, byly definovány následující evaluované dopady:

- Dopad 1: Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
- Dopad 2: Snížení míry zadlužování
- Dopad 3: Stabilizace životní situace osob v soc. vyloučení/ohrožených soc. vyloučením

Přehledné propojení cílů definovaných v SPSZ, výstupů realizovaných opatření a definovaných dopadů je ilustrováno ve schématu 2 a 3.

Schéma 2: Evaluované cíle, realizovaná opatření a dopady v oblasti **BYDLENÍ** – priorita **Dostatečné množství ubytovacích kapacit pro CS**

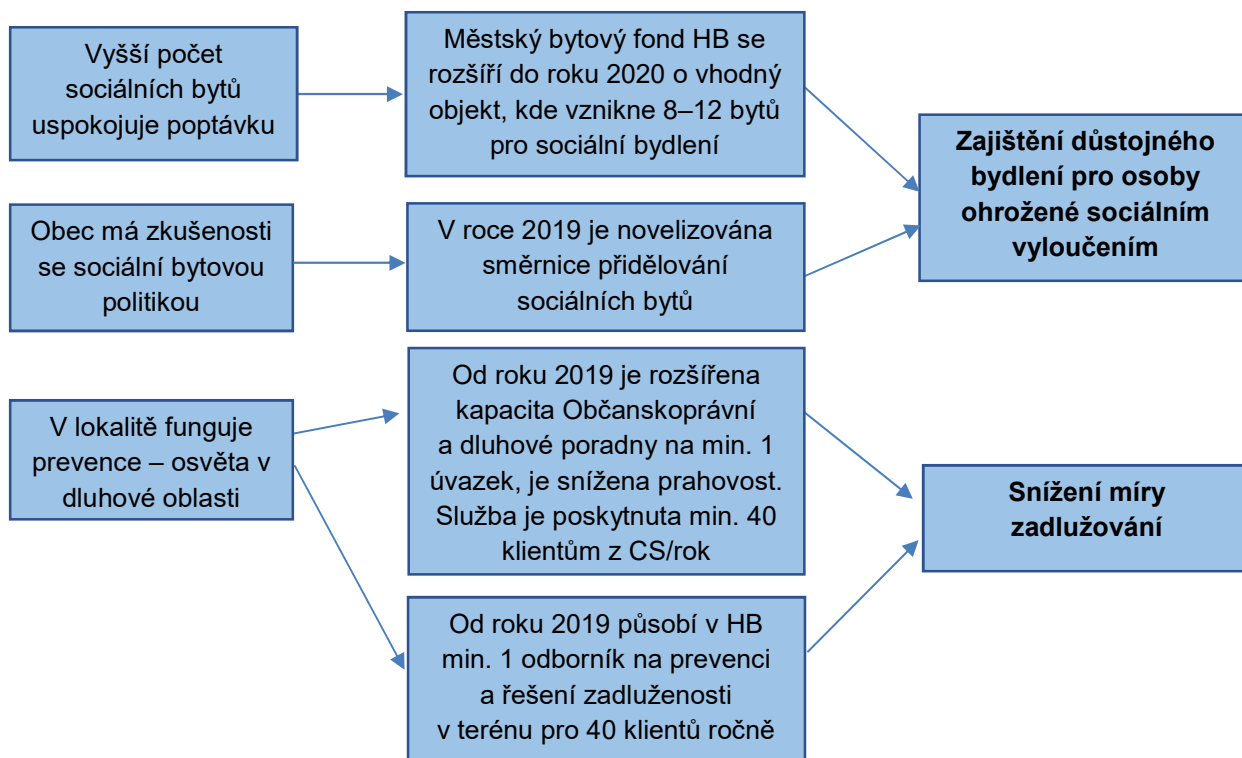
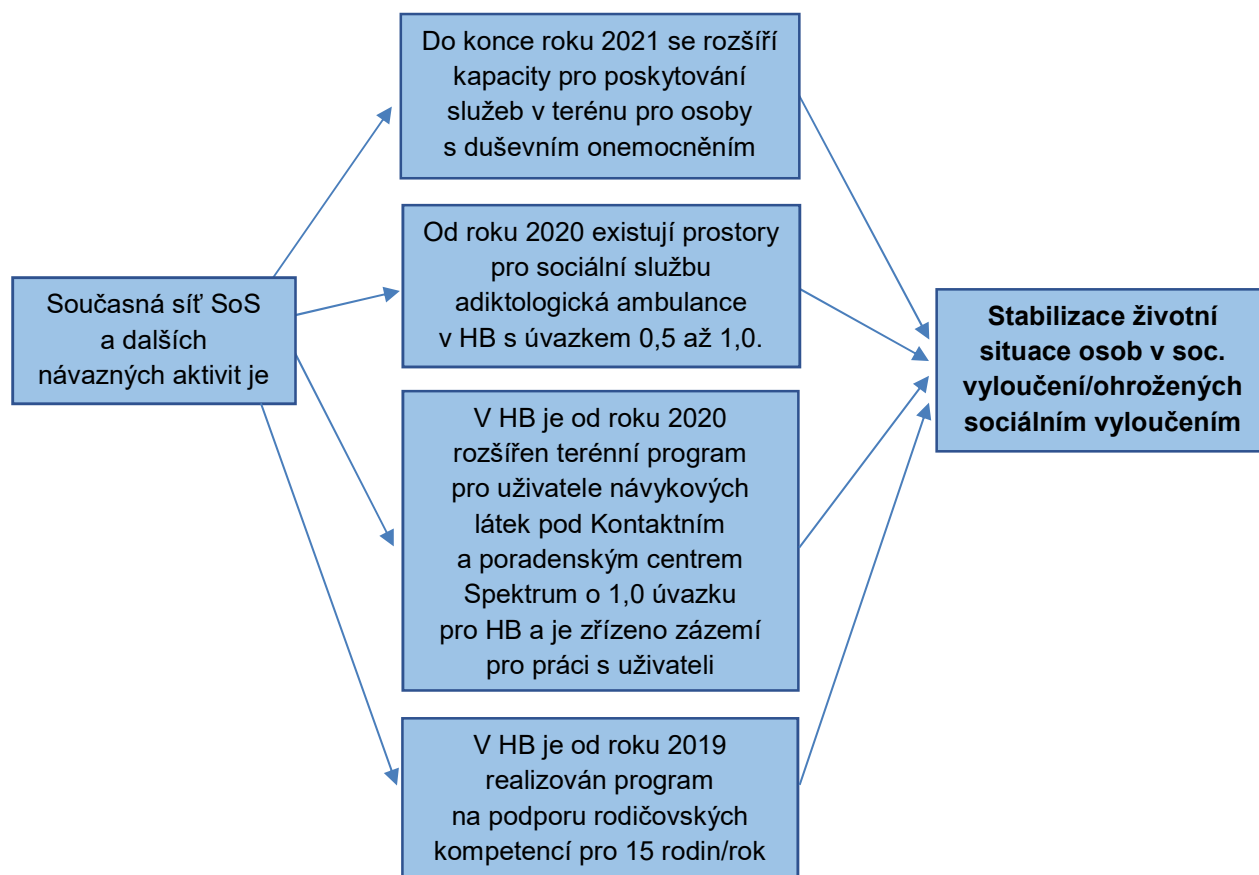

Schéma 3: Evaluované cíle, realizovaná opatření a dopady v oblasti **SOCIÁLNÍ PRÁCE A ZDRAVÍ** – priorita **Funkční síť sociálních služeb a dalších návazných aktivit**

6.1.1 Dopad 1: Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Nejprve je zapotřebí zmínit, že zásadním limitem při měření dopadů je absence šetření na úrovni osob žijících v SVL, resp. ohrožených sociálním vyloučením, která neumožňuje lépe situaci analyzovat, získat plnohodnotnou zpětnou vazbu od obyvatel, ani triangulovat získaná data a plnohodnotně potvrdit závěry. Často ani jednotliví aktéři nedisponují daty z šetření, během nichž by oni sami zjišťovali dopady na obyvatele, uživatele služeb.

Na podobě dopadu 1 se podílí primárně město Havlíčkův Brod. V tabulce 7 jsou popsány ukazatele, jimiž je možné dopad realizovaných opatření prokázat. Evaluační ukazatele mohou být kvalitativní i kvantitativní povahy.

Tabulka 7: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 1

Dopad	Evaluační ukazatel
<i>Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením</i>	<ul style="list-style-type: none"> • počet nově obsazených sociálních bytů z nově vzniklého bytového fondu • existence nově nastavených podmínek pro přidělování bytů a jejich uplatňování

Projekt Dům dostupného bydlení – výstavba nových sociálních bytů

V Havlíčkově Brodě dlouhodobě existuje **převis poptávky po dostupném bydlení** (situaci na trhu s nemovitostmi ovlivňuje mj. agenturní zaměstnávání a nedostatek malometrážních bytů), pro sociálně slabší obyvatele jsou problémem kauce. Město disponuje cca 760 byty, a i přes relativně velký bytový fond jsou všechny byty obsazené a roční nabídka uvolněných bytů je z hlediska poptávky nedostačující. Podobně nedostupné jsou i sociální byty, kterých je cca 370 a jejich přidělování je podmíněno vazbou k městu Havlíčkův Brod. Město přijalo v roce 2016 *Směrnici pro nájem sociálních bytů* (v roce 2019 byla aktualizována). V případě, že se z bytového fondu uvolní vhodný byt, jsou žadatelé na základě posouzení všech aspektů vybráni a je s nimi uzavřena nájemní smlouva. Ročně se podaří uspokojit v průměru 4 žadatele o sociální byt (viz tabulka 8).

Tabulka 8: Přehled žádostí a přidělených městských sociálních bytů v Havlíčkově Brodě

Období	Počet žádostí o sociální byt	Počet přidělených sociálních bytů
2017	50	4
2018	46	7
2019	63	2
k 31. 3. 2020	14	1

Zdroj: MěÚ HB

Pro zlepšení situace v oblasti bydlení pro osoby sociálně vyloučené/ohrožené sociálním vyloučením Město naplánovalo **výstavbu nových sociálních bytů v rámci projektu Dům dostupného bydlení**. Město uspělo v žádosti o dotaci u Státního fondu podpory investic v rámci programu *Výstavba pro obce* (výzva 1/112/2019) a v dubnu 2021 zahájilo výstavbu, **ukončení výstavby je plánováno na květen 2022**. Předpokládané náklady projektu: cca 28 mil. Kč, výše dotace: cca 18 mil. Kč.

„V ORP Havlíčkův Brod žijí rodiny s dětmi, senioři, zdravotně znevýhodněné osoby a osoby s nejistým nebo neadekvátním bydlením, kteří si na základě své aktuální životní situace nemohou zajistit kvalitní bydlení za běžnou tržní cenu, příp. kteří bydlí v bytě, který svou polohou a technickými parametry neodpovídá jejich zdravotnímu stavu či věku. Tito lidé jsou ohroženi sociálním vyloučením nebo se do něj již dostali z důvodu ztráty schopnosti řešit svou nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Cílem služby obecného hospodářského zájmu bude zajištění dostupnosti sociálního bydlení výhradně pro výše zmíněnou skupinu občanů“ (MěÚ, 2020, str. 4). Dle odhadu je v Havlíčkově Brodě přibližně 80 způsobilých domácností, které splňují podmínku nízkého příjmu a nevyhovujícího bydlení.

V domě se bude nacházet **14 bytů** s průměrnou rozlohou **45 m²**, z toho 8 bytů s dispozicí 1+kk, 5 bytů s dispozicí 2+kk a 1 byt pro handicapované. Součástí domu bude výtah, sklepní kóje, kočárkárna, kotelna a místnost pro pracovníky, kteří budou zajišťovat sociální práci. Nájemníky bytů budou tvořit **rodiny s dětmi, samoživitelé/samoživitelky s dětmi, zdravotně znevýhodněné osoby** nebo **senioři**, kteří bydlí ve vyšším poschodí bez výtahu. Výstavba domu bude uskutečněna **v lokalitě Rozkoš** (v ulici Ledečská, naproti Komunitního domu pro seniory). Jedná se o klidnou lokalitu v severozápadní části města směrem na Ledeč nad Sázavou, v roce 2014 zde byla zahájena výstavba nových bytových, řadových, terasových

a rodinných domů. Dům dostupného bydlení bude vzdálen 5 min. chůze od autobusové zastávky městské hromadné dopravy (cesta 12 min. do centra města a 7 min. do obchodní zóny). Nemocnice je vzdálena 3 min. autobusem a 12 min. pěší chůzí. Vzhledem k dobré dostupnosti nedojde dle Města k prostorovému vyloučení budoucích nájemníků domu.

Nájemníci budou mít zajištěno stabilní zázemí, kde za **pomoci sociálních pracovníků** získají prostor na řešení své tíživé sociální situace. Majitelem a provozovatelem bude Město Havlíčkův Brod. Sociální práci budou zajišťovat zaměstnanci Odboru sociálních věcí a školství Města Havlíčkův Brod – **1x měsíčně budou k dispozici nájemníkům domu**, v místnosti určené pro sociální práci. Na dostupném místě v domě bude zveřejněn datum a čas, kdy budou sociální pracovníci k dispozici. Rovněž bude uveden telefonní a e-mailový kontakt na sociální pracovníky, aby se klienti mohli v případě potřeby obrátit na kompetentní osoby. Sociální práce budou probíhat na základě individuální situace nájemníků, tak aby si obyvatelé domu byli schopni udržet bydlení v sociálním bytě či získat nové bydlení na trhu.

Pro výběr nájemníků bude sestaveno pořadí žadatelů a budou oslofování dle splnění požadavků a data podání žádosti. Evidenci žádostí a organizaci výběru nových nájemníků bude zajišťovat úsek sociálních služeb a prevence, ekonomický odbor zajistí předložení podkladů pro jednání Rady města, ve věci schválení uzavření nájemních smluv. Sociální pracovník vyplní s uchazečem o sociální byt *Dotazník pro posouzení situace společně hospodařící domácnosti v oblasti bydlení*, po jeho vyhodnocení dle metodiky *Postup pro posouzení způsobilé domácnosti* bude možné po schválení Radou města uzavřít s žadatelem **smlouvu na dobu 2 let**. Po uplynutí této doby bude na základě zkušeností z dvouleté práce s klientem a dle výše zmíněné metodiky posouzeno, zda dojde k ukončení nebo **prodloužení smlouvy o 1 rok**. U **seniorů** bude Město zřejmě dělat výjimky a nájem bude **prodloužovat na delší dobu**.

Projekt dle zástupců Města HB **přispěje ke zlepšení dostupnosti sociálního bydlení pro obyvatele HB ohrožené sociálním vyloučením** ve smyslu uspokojení poptávky nad rámec tří až pěti sociálních bytů přidělených ročně v rámci stávajícího bytového fondu.

Novelizace směrnice pro nájem sociálních bytů

Jedním z důležitých předpokladů pro zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením je kromě samotné dostupnosti sociálních bytů také nastavení pravidel pro jejich přidělování. V září 2016 byl Radou města schválený vnitřní předpis *Směrnice pro nájem sociálních bytů*, který definuje: základní podmínky pro přidělení sociálního bytu, postup při podání žádosti a navrhování nájemců na obsazení sociálních bytů, specifika poskytování nájmu sociálních bytů a možnost přechodu na klasické nájemní bydlení. Díky směrnici se proces rozhodování stal transparentnější než v minulosti, novelizace směrnice z roku 2019 podle zástupce MěÚ přinesla další zpřehlednění a zjednodušení.

„Tady dlouhodobě byla bytová komise, která přidělovala ty městské byty sociální. (...) Tím, že vznikla směrnice, která jasně specifikovala ty jednotlivé kroky, jak to přidělování probíhá, tak si myslím, že teď je to velice transparentní. To už bylo před tím rokem 2019, to byla nějaká první verze, ale teď si myslím, že jsme to ještě víc vyprecizovali v tom, že opravdu každý má možnost v každé té fázi toho procesu se podívat, jak to vypadá. Je to podle mě velice jednoduchý a přehledný.“ (rozhovor 2)

Nájemce sociálního bytu může být osoba, která (u které):

- dovršila 18 let věku, je občanem ČR a je spjata s městem Havlíčkův Brod (uspokojování bytových potřeb, zaměstnání, povinná školní docházka dětí apod.)
- nemá žádné finanční závazky vůči městu HB, resp. tyto závazky dohodnutým způsobem řeší (např. uzavření a plnění splátkového kalendáře)
- není vlastníkem ani spoluvlastníkem žádného nemovitého majetku určeného k bydlení
- nedošlo za předešlé tři kalendářní roky k ukončení užívání bytu v majetku města HB.

Odbor sociálních věcí a školství na základě provedené žádosti provede sociální šetření a komplexní vyhodnocení předá ekonomickému odboru. Vyhodnocení obsahuje mj. hodnocení bytové a finanční situace, zjištění pracovních možností, prognózu zaměřenou na postup do standardní formy nájemního bydlení aj.

Co se týká finanční dostupnosti pro žadatele, je **výše nájemného** v režimu sociálního bydlení **stanovena na polovinu oproti standardnímu městskému bytu: doposud to činilo 32,50 Kč/m²**, nově to bude **40 Kč/m²** (s ohledem na zvýšení sazby standardního nájmu na 80 Kč/m²). To je dle vyjádření zástupce MěÚ pro CS motivující a přínosné.

„Myslím, že to pro ty lidi je velkej přínos, sami říkají, že to pro ně má velký význam, že jsou schopní i z toho mála třeba ještě něco našetřit.“ (rozhovor 2)

S ohledem na dlouhodobě trávající převis poptávky po sociálních bytech a nastavení specifických pravidel pro jejich přidělování **zůstává sociální bydlení pro některé CS nedostupné** – klienty sociálních služeb na exitu z chráněného bydlení, bývalé pacienty psychiatrické nemocnice s trvalým pobytem mimo HB, kteří po ukončení léčby zůstávají z různých důvodů ve městě. Zástupce NNO v rozhovoru mj. zmínil, že stávající směrnice limituje, resp. znemožňuje přístup k sociálním bytům např. **osobám s duševním onemocněním**, které jsou **omezeny ve svéprávnosti**.

„My tam u těch duševně nemocnejch, ted' si teda město stanovilo podmínku, že nemůže o byt žádat člověk, kterej je omezenej ve svéprávnosti, což může bejt i jako z pozice zákona trošku pochopitelný, ale my tam u těch duševně nemocnejch máme obecně problém, no. Je to trochu diskriminačně nastavený.“ (rozhovor 3)

Shrnutí dopadu 1: Díky investičnímu projektu na výstavbu nových sociálních bytů se od poloviny příštího roku podaří částečně uspokojit poptávku po sociálním bydlení – z 50-60 žadatelů ročně se doposud dařilo byt přidělit vždy pouze 3-4 z nich; po dokončení výstavby k nim přibude dalších více než 10 osob/rodin z CS osob ohrožených sociálním vyloučením. Novelizace směrnice pro přidělování sociálních bytů vnáší do rozhodovacího procesu více transparentnosti. Navzdory definovaným cílům a realizovaným opatřením SPSZ v oblasti bydlení městu však stále chybí funkční koncepce prostupného bydlení, která by zavedla a využívala celou škálu prostupného bydlení: noclehárna, azylový dům, chráněné bydlení, sociální bydlení, městský byt. V kategorii sub standardního bydlení došlo pouze k dílčím změnám: místo noclehárny se zprovoznila alespoň stavební buňka s kapacitou cca 10 osob disponující židlemi. Dotaci na rekonstrukci/stavbu nového azylového domu s vyšší kapacitou Město nezískalo a od projektu prozatím upustilo, stávající městská ubytovna je komerčně pronajímána a záměr vybudovat další nebyl vedením Města schválen.

6.1.2 Dopad 2: Snížení míry zadlužování

Na podobě dopadu 2 se dle výše uvedených schémat podílí dva aktéři uvedení v tabulce 9. Dále jsou popsány ukazatele, jimiž je možné dopad realizovaných opatření prokázat.

Tabulka 9: Přehled evaluovaných opatření včetně jejich realizátorů

Realizátor	Poskytované služby
Nos Vadum sociální družstvo	Dluhové poradenství poskytované v terénu
Oblastní charita Havlíčkův Brod	Občanská poradna (mj. dluhová problematika)

Tabulka 10: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 2

Dopad	Evaluační ukazatel
Snížení míry zadlužování	<ul style="list-style-type: none">změna dluhové situace osob ohrožených sociálním vyloučenímzměna kapacity dluhového poradenství

Havlíčkův Brod patří mezi obce s nejnižší mírou zadlužení (podíl osob v exekuci za rok 2019 činil 5,72 %, podíl za celou ČR ve stejném roce byl 8,61 %). V meziročním srovnání je patrné, že obec kopíruje celorepublikový trend **poklesu počtu osob v exekuci. Počet lidí v osobním bankrotu** se ročně pohybuje okolo **200 osob** (podíl za rok 2020 je 1,03 %, v rámci celé ČR je to 1,27 %).

Tabulka 11: Srovnání počtu osob v exekuci a v osobním bankrotu v Havlíčkově Brodě 2017 – 2020

Období	Počet osob v exekuci	Podíl osob v exekuci	Počet osob v osobním bankrotu	Podíl osob v osobním bankrotu
2017	1208	6,16 %	údaj není k dispozici	údaj není k dispozici
2018	údaj není k dispozici	údaj není k dispozici	201	1,02 %
2019	1133	5,72 %	195	0,98 %
2020	údaj není k dispozici	údaj není k dispozici	203	1,03 %

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapabankrotu.cz

Jedním z mála nástrojů řešení předluženosti obyvatel, který mohou použít lokální aktéři, je existence dluhového poradenství, kde mohou zadlužení lidé zdarma získat informace a pomoc. V rámci SPSZ byla definována dvě opatření zaměřená na dluhovou problematiku – zvýšení kapacity stávajícího dluhového poradenství a vytvoření nové terénní podpory prevence a řešení zadluženosti. Kromě stávajícího poskytovatele služby dluhového poradenství, kterým je Občanská poradna Oblastní charity Havlíčkův Brod, začalo v této oblasti působit sociální družstvo Nos Vadum jakožto realizátor projektu *OPZ V Brodě ani v brodu se neutopím*.

Občanskoprávní a dluhová poradna

Podle zástupce MěÚ se opatření týká **Občanské poradny Oblastní charity HB**, která poskytuje poradenství v různých oblastech (mj. v oblasti bydlení, rodinných a mezilidských vztahů, pracovněprávních vztahů, občanskoprávní problematiky, ochrany spotřebitele,

sociální oblasti), tzn. **nezaměřuje se pouze na dluhovou problematiku**, nemá a ani nezvažuje, že by měla v názvu „dluhová poradna“, **nemá ani specificky vyčleněné pracovníky zaměřené na sledovanou oblast, resp. vytvořený samostatný pracovní úvazek.**

Cílem Občanské poradny je poskytovat odborné sociální poradenství a umožnit lidem, kteří se dostali do nepříznivé sociální situace nebo jim taková situace hrozí, řešit ji prostřednictvím poskytování bezplatných, nestranných, nezávislých a diskrétních informací, rad a případné další pomoci. Občanská poradna sídlí v Havlíčkově Brodě na adrese B. Němcové 188, provozní doba je pondělí až čtvrtek (celkem 24 hodin týdně). K navýšení personální kapacity poradny došlo v roce 2018, ale podle vyjádření zástupce Občanské poradny nikoliv ve vazbě na SPSZ.

Občanská poradna má (v HB jako jediná organizace) od roku 2018 **akreditaci k sepisování a podávání insolvenčních návrhů** spojených s návrhem na oddlužení, **dluhová problematika** dle vedoucí poradny dlouhodobě **tvorí téměř polovinu její činnosti.**

Za rok 2020 se na poradnu obrátilo **273 klientů** s dotazy z oblasti práv a povinností dlužníků či věřitelů, s dotazy týkající se soudních řízení ve vztahu k neuhrazeným závazkům, s dotazy na exekuční řízení a insolvenční řízení. Za rok 2020 klienti měli **více než 587 dotazů z dluhové problematiky.** Z toho bylo 272 dotazů ohledně práv a povinností dlužníků či věřitelů, 102 dotazů ohledně exekučního řízení či výkonu rozhodnutí a 213 dotazů z oblasti insolvenčního řízení. Další dotazy se týkaly trestné činnosti v souvislosti se zadlužováním, v souvislosti se soudním (či jiným) řízením ve vztahu k neuhrazeným závazkům.

V roce 2020 bylo podáno **14 návrhů na oddlužení** (v roce 2019 to bylo 25 a v roce 2018 bylo insolvenčních návrhů 7). Podle zástupce poradny byl v roce 2020 počet klientů, kteří řešili dluhovou problematiku, nižší než v předchozích letech, a to z důvodu pandemie nemoci covid-19 (úměrně tomu jsou nižší i počty dotazů a počet podaných insolvenčních návrhů). **Postupný nárůst počtu intervencí zaměřených na dluhovou problematiku** je patrný z tabulky 11. Ta zachycuje kromě počtu dotazů a počtu klientů, kteří se obrátili na Občanskou poradnu (nejen v Havlíčkově Brodě, ale i na dalších kontaktních místech – ve Světlé nad Sázavou a Humpolci), i strukturu dotazů, resp. podíl dotazů týkajících se dluhové problematiky.

Tabulka 12: Přehled počtu klientů Občanské poradny a podíl dotazů zaměřených na dluhovou problematiku v letech 2017 - 2019

Období	2017	2018	2019
Celkový počet dotazů	1444	1357	1632
Celkový počet klientů	703 (z toho 633 v HB)	655 (z toho v HB 601)	726 (z toho 659 v HB)
Dotazy týkající se občanského soudního řízení, insolvenčního řízení a exekučního řízení	21 %	26 %	31 %
Dotazy týkající se práv a povinností dlužníků, věřitelů, ručitelů	19 %	19 %	25 %

Zdroj: Oblastní charita Havlíčkův Brod, zpracování vlastní

Dle zástupce Občanské poradny u dluhové problematiky s klienty většinou probíhá více konzultací, spolupráce je dlouhodobá. Poradci klienty seznamují s jejich povinnostmi, s jejich

právy, s možnostmi řešení konkrétních situací, vysvětlují důsledky jednotlivých řešení. Klient se sám rozhoduje, jaké řešení zvolí. Poradci podávají klientům informace, rady a případnou další pomoc, jako je vysvětlení obsahu dokumentů, které klienti obdrželi a kterým nerozumí, popř. pomoc se sepsáním různých písemností. Poradci zapojují klienty do řešení jejich situace, usilují o to, aby si klient co nejvíce pomohl sám, a aktivněji pomáhají pouze tam, kde lze vzhledem k schopnostem klienta a individuálním okolnostem očekávat, že si klient vlastními silami nezvládne situaci vyřešit.

Odborník na prevenci a řešení zadluženosti v terénu

V rámci projektu *V Brodě ani v brodu se neutopím*³, který realizuje sociální družstvo Nos Vadum v letech 2019 – 2022, vznikla pozice specialisty na finanční záležitosti včetně dluhové problematiky s **1 úvazkem**. Odborník na prevenci a řešení zadluženosti nabízí klientům z CS osob ohrožených předlužeností individuální poradenství. Cílem je zabránit zhoršení stávající předluženosti a exekuce, riziku ztráty bydlení, a s tím souvisejícího prohlubování sociálního vyloučení. Pracovník **spolupracuje s odborem sociálních věcí a školství, úsekem sociálních služeb a prevence kriminality i Občanskou poradnou Oblastní charity**. Oslovování klientů se odehrává prostřednictvím letáčků, tištěných i audiovizuálních regionálních médií, sociálních sítí, webových stránek.

Klíčovými aktivitami (KA) zaměřenými na řešení zadluženosti (KA Odstranění předluženosti a KA Finanční gramotnost a ekonomická stabilita) by mělo během 3leté realizace projít cca 70 osob.

„Naši novou aktivitou je poradenská služba pro lidi v dlužích Nos Vadum. Je bezplatná, zatím ji využívají hlavně lidé ze sociálně vyloučených lokalit. Radíme jim, jak si nastavit rozpočet, jak se vyhnout zadlužování, radíme s insolvencí. Naši klienti mají často finanční potíže, zabředli do dluhů, neumějí hospodařit s penězi, ale také selhávají v komunikaci. Například se podceňují, neumějí hájit svoje zájmy, anebo naopak reagují unáhleně a jsou zbytečně vztahovační.“ (rozhovor 5)

Evaluačním šetřením byly získány informace o **aktivitách zaměřených na odstranění předluženosti za období září 2020 až březen 2021**. Do projektu bylo zapojeno **7 nových účastníků**, individuální poradenství bylo poskytnuto v rozsahu 51 hodin. Nejčastější řešená témata:

- podpora při kontaktování věřitelů, kontakt s exekutorem, zakládání a užívání datových schránek
- vytváření celistvé tabulky dluhů s daty, kontakty s exekutorem, pořadím, rozhodnými daty a klasifikací přednostní/nepřednostní
- rozhodnutí na základě aktuální výše dluhů a příjmů, zda je pro klienta efektivnější insolvence, nebo splácení exekucí podle splátkového kalendáře.

Podány byly 4 insolvenční návrhy, všechny byly schváleny. **Dvě klientky splatily část exekucí dobrovolným splácením**, mají tedy méně věřitelů a větší motivaci splácet dál, **dvěma klientům byla poskytnuta podpora při jednání s vymahačem pohledávek**, díky informaci o blízkém podání insolvenčního návrhu nedošlo k zabavení majetku. **Sedmi klientům byla nově založena datová schránka**, která je nejefektivnějším nástrojem pro komunikaci s exekutorem. Vedeme je k pravidelné kontrole schránek a včasné vyřizování

³ Projekt je komplexní, tj. neřeší jen jeden izolovaný problém a jen jedné cílové skupiny, průřezově zasahuje nejen do oblasti bydlení a dluhy, ale i do oblastí sociální práce a zdraví, zaměstnanost.

úředních dopisů. **Jedna klientka získala důchod i jeho zpětné proplacení za pět let.** Díky tomu splatila dluhy vůči městu Havlíčkův Brod za sebe i svého partnera a mají tak šanci na získání sociálního bytu. Díky zkušenostem a dobré kooperaci mezi specialistou a poradcem pro právní záležitosti se doba mezi zahájením řešení insolvence a podáním insolvenčního návrhu výrazně zkrátila.

V rámci **zvyšování finanční gramotnosti a ekonomické stability** bylo poskytnuto individuální poradenství v rozsahu 170 hodin, do projektu se **zapojilo 12 nových osob**. Mezi nejčastěji řešená témata patřily:

- protiepidemická opatření a jejich dopady na rozpočet
- překlenutí krátkodobých finančních problémů
- vytváření celoročního rozpočtu rozděleného do měsíců – konkretizování „drahých“ a „levných“ měsíců, stanovení povinných a nepovinných výdajů.

Část konzultací se přesunula kvůli pandemii do telefonického rozhraní (izolace či karanténa klientů). Žádný klient si nevzal dle dostupných informací bankovní či nebankovní půjčku (v případě krátkodobého výpadku financí si půjčují od příbuzných či známých a jsou vedeni k tomu, že jakmile mohou, dluh splatí).

Zástupkyně Nos Vadum pozitivně hodnotila spolupráci s Občanskou poradnou Oblastní charity s tím, že činnost obou aktérů se v řadě případů vhodně doplňuje mj. díky tomu, že Nos Vadum snižuje prahovost služby, zaměřuje se na práci v terénu a může zachytit i osoby, které by služby Občanské poradny samy aktivně nevyhledaly.

„Jedna paní, která u nás začala pracovat, tak už to u nich měla rozpracovaný. My jsme to všechno připravili a paní jsme jim tam poslali. Ze začátku, když jsme se učili, tak asi dvakrát nám poskytovali informace, prostě když je potřeba, tak spolupracujeme, není tam žádná, že bysme si přetahovali lidi, to vůbec. My děláme možná ještě na takový nižší úrovni než oni, my jim nejdřív musíme ten problém rozkrýt a vůbec to dát s nima všechno dohromady a pak teprve pracovat na tomhle tom.“ (rozhovor 5)

Shrnutí dopadu 2: Díky LP se v Havlíčkově Brodě zvýšila kapacita dluhového poradenství, v terénu poskytuje individuální poradenství specialista na dluhovou problematiku. Snížila se prahovost služby (specialista dojíždí za klienty). Vzhledem k tomu, že v Havlíčkově Brodě je Občanská poradna Oblastní charity jedinou akreditovanou organizací k sepisování a podávání insolvenčních návrhů spojených s návrhem na oddlužení, je předpokládána další spolupráce mezi Nos Vadum a Občanskou poradnou u klientů, u kterých je řešení oddlužení (kdy podání vlastního návrhu na oddlužení bude realizovat právě Občanská poradna). Dle kvalifikovaného odhadu se v Havlíčkově Brodě nachází minimálně 600 osob ohrožených předlužeností (reálně, podle počtu osob v exekuci přesahují 1 tisíc, bude toto číslo vyšší). I přes rozšíření kapacity dluhového poradenství v rámci KPSVL tak existuje prostor pro další rozvoj těchto služeb. Potenciál rozvoje je mj. v oblasti zvyšování finanční gramotnosti veřejnosti, specificky osob v sociálním vyloučení nebo sociálním vyloučením ohrožených.

6.1.3 Dopad 3: Stabilizace životní situace osob v soc. vyloučení/ohrožených sociálním vyloučením

Na podobě dopadu 3 se dle výše uvedených schémat podílí tři aktéři uvedení v tabulce 9. Dále jsou popsány ukazatele, jimiž je možné dopad realizovaných opatření prokázat.

Tabulka 13: Přehled evaluovaných opatření včetně jejich realizátorů

Realizátor	Poskytované služby
FOKUS Vysočina, z. ú.	Centrum duševního zdraví Havlíčkův Brod
Kolpingovo dílo České republiky z. s.	Adiktologická ambulance Kontaktní a poradenské centrum Spektrum
Nos Vadum sociální družstvo	Program na podporu rodičovských kompetencí

Tabulka 14: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 3

Dopad	Evaluační ukazatel
Stabilizace životní situace osob v sociálním vyloučení/ohrožených sociálním vyloučením	<ul style="list-style-type: none">• změna kapacity sociálních služeb za dané období• změna kapacity sociální služby zaměřené na zdravotně-sociální oblast• míra zapojení rodičů do vzdělávání dětí• změna školních výsledků dětí ze zapojených rodin

Centrum duševního zdraví

Podpora vzniku tzv. Center duševního zdraví (CDZ) je jedním ze základních kamenů *Strategie reformy psychiatrické péče* schválené Ministerstvem zdravotnictví v roce 2013. „Hlavním záměrem reformy je přesun těžiště péče o osoby s vážným duševním onemocněním do jejich přirozeného prostředí. V případě CDZ jde o zcela nový prvek v systému péče o lidi s duševním onemocněním, kteří tak díky podpoře ze strany CDZ nemusí být hospitalizováni, pobývají doma, fungují pokud možno samostatně a mohou být aktivně zapojeni do společnosti.“⁴

Centrum duševního zdraví v Havlíčkově Brodě představuje **službu, která vznikla propojením sociálních pracovníků organizace FOKUS Vysočina a zdravotních pracovníků Psychiatrické nemocnice v jednom multidisciplinárním týmu**. CDZ poskytuje sociální a zdravotní služby lidem s vážným duševním onemocněním nebo ohroženým vznikem vážného duševního onemocnění v okrese Havlíčkův Brod. Cílem je zajistit kontinuitu péče, zajistit snížení a předcházení hospitalizacím a podporovat sociální začleňování lidí s duševním onemocněním a jejich zotavení.

CDZ **funguje od srpna 2018** (v pilotním provozu bylo od 1.8. 2018 do 31.1.2020 a od 1.2. 2020 je v ostrém provozu). Provozní doba centra je 8 hodin, 5 dní v týdnu (7.00-15.30 hod.). CS jsou osoby se závažným duševním onemocněním. Za dobu pilotního provozu (tj. 18 měsíců) poskytlo podporu 215 osobám (celkový počet klientů, včetně zájemců o službu), v ostrém provozu (k dispozici data za 15 měsíců) 196 osobám (včetně zájemců). **Od 1. 8. 2018 do 30. 4. 2021 vstoupilo do služby CDZ 115 klientů** (jen v roce 2019 to bylo 73 klientů).

⁴ <https://www.cdzhb.cz/projekt-cdz/> Vznik CDZ byl podpořen mimo KPSVL projektem Ministerstva zdravotnictví Podpora vzniku Center duševního zdraví I – Centrum duševního zdraví Havlíčkův Brod (OPZ).

Snahou CDZ bylo již v roce 2019 zvýšení dostupnosti péče v regionu. Kvůli tomu se CDZ zacílovalo na **posílení počtu pracovníků** (viz tabulka 15). Díky tomu mohlo centrum **poskytnout péči více klientům** a současně se jim také podle zástupce CDZ **věnovat intenzivněji**, než je běžné. Další výhodou rozšíření počtu zaměstnanců byla i **rychlost poskytované pomoci** – centrum dokáže pružněji a rychleji reagovat a potenciální klienti tak nemusí absolvovat dlouhé čekací lhůty v řádech týdnů či měsíců.

Tabulka 15: Personální kapacita CDZ

Pracovní pozice	Počet úvazků: pilotní provoz (během projektu)	Počet úvazků: ostrý provoz
Psychiatr	1	1
Klinický psycholog	1	1
Všeobecná/psychiatrická sestra	4-5	5 0,5 úvazku VS
Sociální pracovník	3-4	6
Pracovník v sociálních službách	0,5	0,5
Peer konzultant	0,5	0,5

Zdroj: FOKUS Vysočina

Důležitou součástí práce zaměstnanců CDZ je tzv. **sítování** – společně s institucemi v regionu vyhledávají potenciální zájemce a koordinují postup při vytváření podpory šité na míru. Mnoho lidí, kteří se potýkají s duševním onemocněním, totiž sami odbornou pomoc nevyhledávají. Např. v roce 2019 bylo kontaktováno 20 obcí a měst, 7 ambulantních psychiatrů, 5 psychologů a 28 praktických lékařů na Havlíčkovobrodsku. Další ambicí CDZ bylo **zvyšování podílu terénní práce**, již v roce 2019 tvořily terénní práce zhruba 65 % podpory.

Příklady dobré praxe⁵:

„S paní Z. byla navázána spolupráce ještě za hospitalizace. Pracovníci CDZ zmapovali situaci, zdroje a přání: paní si přeje bydlet v HB. Společně našli byt k pronájmu, připravili vybavení, detailně naplánovali přechod z hospitalizace do bytu a náplň dne v prvních dnech bydlení. Ještě před vstupem do CDZ čerpala klientka více než 40 hodin podpory všech profesí CDZ.“

„Ambulantní psychiatr informuje psychiatra CDZ o pacientovi, který se již delší dobu nedostavil na kontrolu, žádá CDZ o jeho kontaktování. Pacient byl vyhledán na ubytovně, byla mu předána informace, souhlasil s vyšetřením u psychiatra týmu CDZ, podařilo se zachytit zhoršující se zdravotní stav.“

„Slečna G. při spolupráci s CDZ nedocházela na domluvené schůzky, odmítla užívat medikace, neviděla smysl v naší spolupráci, kterou jsme následně na nějaký čas ukončili. S odstupem času byla přijata opětovně do služby CDZ na návrh sociálních kurátorů města Havlíčkův Brod. Slečna G. posedávala před azylovým domem a byla slovně agresivní. Zástupci města požádali o spolupráci. Několikrát proběhl asertivní kontakt v jejím domově, kde bydlí společně s přítelem. Do stávající spolupráce se zapojil i přítel slečny G., který ji podporuje ve spolupráci s CDZ a v užívání medikace.“

Spolupráce Města s FOKUS Vysočina je dle oboustranného vyjádření vnímána jako problematická – lidé s duševním onemocněním, kteří přicházejí do HB z různých lokalit v rámci

⁵ Zdroj: prezentace CDZ. Použito se souhlasem zástupce CDZ.

kraje Vysočina i dalších spádových krajů do Psychiatrické nemocnice, často po absolvování léčby z různých důvodů zůstávají v Havlíčkově Brodě, aniž by zde měly trvalé bydliště. Pak vznikají problémy spojené zejména s řešením jejich bytové situace po ukončení pobytu v chráněném bydlení, narůstajícím počtem opatrovanců, kteří spadají pod veřejného opatrovníka, kterým je město Havlíčkův Brod, apod. Podle zástupce CDZ je spolupráce s Městem relativně dobrá v případě Centra duševního zdraví, neshody vznikají především u Chráněného bydlení (které není předmětem evaluace).⁶

„U terénních služeb jako je to CDZ, tam se dokážem domluvit, teďka jsme měli třeba setkání s Městem a snažili jsme se nějak společně vymýšlet strategie, kdy kdo koho oslovuje, když třeba jsou někde nějaký problémový lidi. Takže tam třeba to teďka jako běží docela dobře.“ (rozhovor 3)

„Teď jsme v takový fázi, že ta psychiatrická nemocnice rekrutuje velký množství klientů, se kterými si nevíme úplně rady, dělej nám nějaký těžkosti, musíme to řešit. Narůstá nám tady v souvislosti s tím velký počet opatrovanců.“ (rozhovor 2)

„Trošku nám to maj vlastně za zlý, že tady ty lidi nějakým způsobem stahujeme. My se snažíme to nedělat, a i přestože transformace psychiatrické péče je postavena na rychlejší propuštění pacientů do svých regionů, zůstává nám zde část klientů, kteří absolvovali chráněné bydlení.“ (rozhovor 3)

Adiktologická ambulance Kolping

Adiktologická ambulance Kolping je nestátním sociálním zařízením, služby jsou bezplatné. Prostory ambulance i terapeutické skupiny se nacházejí v Rolnickém domě v ulici Nádražní č. 397, a to ve 4. patře, přímo naproti vlakovému nádraží.

Ambulanci provozuje Kolpingovo dílo ČR. Vznik adiktologické ambulance byl **podpořen mimo KPSVL z projektu OPZ, který se začal realizovat na začátku roku 2020 a skončí na jaře 2022**. Opatření SPSZ s indikátorem účinnosti existence prostor pro službu adiktologické ambulance s úvazkem 0,5 – 1,0 od roku 2020 bylo splněno, personální kapacita služby je 1,45 úvazku.

Ambulance nabízí individuální práci s klientem: pacient se schází s adiktologem v ambulanci dle stanoveného plánu, nejčastěji jednou týdně či jednou za 14 dní. Nejčastější formou práce je podpurná psychoterapie. Jedná se o léčbu závislosti, doléčování, motivaci k abstinenci, poradenství. V možnostech ambulance je i provedení testů na přítomnost drog v těle a alkoholu. Součástí je i pravidelné skupinové setkání pro závislé. Terapeutická skupina probíhá pravidelně každý týden v úterý v čase 17.00–18.30 h. Služba řeší nevyhovující situaci v oblasti závislostí v lokalitě. Řada osob, které se potýkají se závislostí, nemají dostupnou adekvátní péči a dochází ke škodám v sociální, zdravotní i finanční oblasti. Tyto osoby často nejsou schopny udržet si stabilní zaměstnání, mít vyrovnané partnerské vztahy, podílet se adekvátně na výchově dětí. A často tak dochází k sociálnímu a finančnímu propadu. Toto je mnohdy devastující pro daného člověka a ekonomicky zatěžující pro společnost (náklady na opakovanou ústavní léčbu, medikace, sociální dávky, využívání řady služeb apod.)

První uchazeč o službu oslovil ambulanci s žádostí o pomoc 11. 2. 2020. **V období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020 poskytla ambulance 577 intervencí, celkový počet klientů byl 69.** Klientům byly poskytovány terapie za účelem léčby závislosti, doléčení po absolvování léčby

⁶ Terénní služby Fokus Vysočina (včetně CDZ) mají spádovou oblast pouze Havlíčkovobrodsko, pacienti z Psychiatrické nemocnice z jiných regionů stahuje pouze chráněné bydlení, které se sice snaží lidi vracet, ale daří se to dle zástupce CDZ částečně (50:50).

v jiném zařízení, motivační terapie, či realizace žádostí o asistenci při nástupu k pobytové léčbě nebo detoxu. Rovněž bylo poskytnuto poradenství rodinným příslušníkům, partnerům klientů, či se pracovalo s celými rodinnými jednotkami. Kapacita zařízení je v současnosti naplněna. Ke konci roku 2020 byla kapacita z důvodu převisu žadatelů o službu nedostatečná. **Poptávka po službě převyšovala možnosti zařízení. K 1. 7. 2021 se podařilo ve prospěch žadatelů navýšit personální kapacitu na 1,6 úvazku.**

Mezi očekávané dopady patří z pohledu poskytovatele služby: snížení užívání návykových látek, minimalizace zdravotních rizik, tělesné a sociální zlepšení, CS bude kompetentnější k řešení svých obtíží, pro společnost budou osoby z CS vykazovat méně negativních znaků (závislost na sociálních dávkách, partnerské neshody, znaky bezdomoveckého života), ve společnosti dojde k poklesu sociálních a ekonomických dopadů. S ohledem na relativně krátkou dobu fungování služby, nebylo možné dopady působení ambulance hodnotit z dlouhodobějšího hlediska změn v lokalitě.

Dle výpovědí zástupců poskytovatele služby je z pohledu klientů služby zřejmé, že je to pro ně **v Havlíčkově Brodě a okolí jediná služba, která nabízí v segmentu závislostí a závislostního chování intenzivní a dlouhodobé terapeutické ambulantní služby.** Díky nim klienti zjevně prosperují. Řeší svůj problém, paralelně setrvávají ve svém zaměstnání, minimalizují se jejich návraty do pobytové léčby, nepotřebují čerpat sociální dávky. Posiluje se jejich životní stabilita, zlepšuje se sociální fungování v rodině, i v rámci komunity. Službu využívají lidé s obtížemi s alkoholem, léky, nelegálními drogami, ale i řada osob, která má závislost kombinovanou s duševním onemocněním. Pro většinu z nich je možnost terapie v týdenním intervalu jedinou skutečnou pomocí, která jim umožňuje setrávat v „běžném životě“ a nepropadat se do sociálního vyloučení.

Terénní program pro uživatele návykových látek – Kontaktní a poradenské centrum Spektrum

Terénní program Spektrum působí v Havlíčkově Brodě již od srpna roku 2012. V říjnu 2019 započala realizace projektu OPZ *Zajištění komplexnosti péče v Havlíčkově Brodě*. Projekt potrvá do 30. 6. 2022. Díky projektu:

- bylo zajištěno **zázemí pro terénní program** (ve stejné budově jako je Adiktologická ambulance), které se využívá k individuální práci s klienty – poradenství, možnost vyhledávání na PC, testování na protilátky infekčních nemocí aj.
- došlo k **rozšíření provozní doby terénního programu** (pondělí 8-12h v zázemí a 13-18h v terénu, čtvrtek 8-16h v zázemí HB).

Z pohledu zástupce centra mají obě změny **pozitivní dopad na kvalitu poskytovaných služeb** – terénní pracovník se v zázemí může klientům věnovat více do hloubky a díky rozšíření provozní doby na dva dny v týdnu se může intenzivněji zaměřit na problematiku dané lokality (terénní program totiž během týdne funguje i v dalších lokalitách – Žďár nad Sázavou, Bystřice nad Pernštejnem, Světlá nad Sázavou, Chotěboř).

„Já si myslím, že nám ten samotnej projekt přinesl prostor k tomu, s těma lidma pracovat víc do hloubky. Tím, že tam máme ty místnosti, že klienti můžou přijít tam, může se tam s nima sednout a může se tam s nima řešit víc věcí, než který vy jste schopna s nima vyřešit u auta během pěti minut. Najednou jsme dostali čas a prostor s těma klientama trávit víc toho času, víc toho prostoru a víc vlastně řešit ty jejich jednotlivý zakázky.“ (rozhovor 4)

„Tím, že tam vlastně kolegyně díky tomu projektu může být a je to její pracovní místo, tak díky tomu má i prostor být víc v kontaktu s těma službama a vlastně víc navazovat ty kontakty a víc to objasňovat, protože přeci jenom když jsme tam jezdili jednou tejdně, to prostě jsme byli rádi, že jsme objeli klienty a na víc tam prostě čas nemáte.“ (rozhovor 4)

Klienti mají díky tomuto klidnému prostředí větší zájem řešit svoji aktuální situaci, což se projevuje především zvýšením poskytnutých služeb jako je individuální poradenství, sociální práce či testování na infekční nemoci. V roce 2018 proběhlo 55 terénů v délce 274 hodin, v roce 2019: proběhlo 50 terénů v délce 296 hodin. Během roku 2020 proběhlo celkem 49 terénů (v pondělí) v délce 301 hodin. Mimo tyto terény pak proběhlo dalších 35 výjezdů za klienty po předchozí domluvě, a to právě díky rozšířené provozní době terénního programu ve městě. V rámci terénu se pracuje se dvěma cílovými skupinami:

- **uživatelé drog a osoby blízké** uživatelů drog – v období roku **2019** došlo k **411 kontaktům se 48 klienty** (45 uživatelů drog, 3 osoby blízké), proběhlo 171 výměn, v rámci nichž bylo vydáno 13 893 injekčních setů, v průběhu roku 2020 pak došlo k 438 kontaktům s 59 klienty, proběhlo 194 výměn a vydáno celkem 8 686 injekčních setů,
- **potenciální klienti** - jde o kontaktování mladých lidí pohybujících se ve veřejném prostoru, kde tráví volný čas – těmto lidem jsou předávány informace o zařízení, také dochází k odkazování těchto lidí na návazné služby v Havlíčkově Brodě (NZDM Ban!, probační a mediační služba, kurátoři apod.).

Přes klienty, se kterými jsou pracovníci v kontaktu, se dostává injekční materiál i materiál pro snížení škod k nejméně stejnému počtu osob užívající pervitin, a to přímo v Havlíčkově Brodě i v jeho blízkém okolí. Dle odhadů je takových lidí cca 70, **celkem je tedy služba přínosná pro cca 120 uživatelů drog.**

V rámci terénního programu ve městě Havlíčkův Brod došlo díky rozšířené provozní době i možnosti pracovat v zázemí k mnohonásobnému nárůstu počtu otestovaných osob na protilátky infekčních nemocí, stejně tak v samotném počtu provedených testů (rok 2019: 3 osoby, 9 testů; rok 2020: 17 osob, 56 provedených testů). Pozitivní změny jsou také zaznamenány ve spolupráci s návaznými institucemi. Jedná se například o nastavení výborné spolupráce se třemi lékárnami, které distribuují tzv. sety HRM⁷ v době, kdy není provoz terénního programu (především víkendy). Docházelo také k užší spolupráci s některými institucemi ke zlepšení situace klientů. Jednalo se například o Probační a mediační službu HB, Centrum na podporu integrace cizinců pro Kraj Vysočina, Nadační fond J&T, Úřad práce HB, Charitní domov pro matky s dětmi, Potravinovou banku Vysočina, Fokus Vysočina, MěÚ HB, Oblastní charitu HB, Sociální bazar - Háta o.p.s., Středisko charitní pomoci Humpolec, Adiktologickou ambulanci Kolping. Nově mohla být započata spolupráce s Nemocnicí Jihlava, infekčním oddělením v oblasti nové léčby hepatitidy typu C. Doposud byla dostupná pouze v Praze či Brně, což bylo pro některé klienty překážkou k zahájení léčby.

Rozšíření terénního programu ve městě Havlíčkův Brod se ukazuje jako velmi přínosné. Pro klienty se stal terénní program dostupnější a přístupnější, což se projevuje také ve zvýšeném počtu klientů. S klienty je také navázán hlubší kontakt, díky němuž je možné s nimi pracovat na déletrvajících zakázkách, poskytovat klientům častější podporu v řešení aktuálních situací či se věnovat intimnějším potížím. Poskytování služeb tak vede jednak k větší motivaci

⁷ Harm reduction materiál

minimalizovat rizika spojená s užíváním, tak i k řešení konkrétních obtíží, s nimiž se klienti potýkají.

Program na podporu rodičovských kompetencí

Program realizovaný v rámci projektu *Nos Vadum V Brodě ani v brodu se neutopím* je zaměřený na rodiče samoživitele, u nichž je nepříznivá situace ještě vystupňována chybějícím partnerem a jsou tedy ve větší míře ohrožení sociálním vyloučením. Program započal v dubnu 2019 a ukončen bude v březnu 2022. Během tří let by mělo programem projít 24 rodin. V období září 2020 až březen 2021 byla poskytnuta individuální podpora v rozsahu 357 hodin. Ve sledovaném období se aktivit účastnilo 6 nových účastníků (žen).

Nejčastější řešená témata (ovlivněná aktuální situací spojenou s pandemií):

- domácí vyučování, online vyučování, tvorba pomůcek pro práci doma s dítětem
- uzpůsobení domácího prostředí pro možnost soustředění se na výuku
- samostatnost dítěte a jeho přispívání k chodu domácnosti
- trávení volného času v různém věku při omezených možnostech
- trestání a zákazy, různé druhy motivace
- rozvržení pozornosti mezi více dětí, sourozenecké hádky
- rozvržení práce a úkolů mezi partnery
- zjišťování výukových a výchovných obtíží při domácí výuce, možnost odborné pomoci při nerovnoměrném vývoji – doporučení do pedagogicko-psychologické poradny či na logopedii k možnosti vyšší podpory dítěte ve výuce
- připravenost předškolních dětí na školní docházku – v případě pochybností rodičů navázání kontaktu s pedagogicko-psychologickou poradnou

Plánované odborné semináře, otevřené svépomocné skupiny a prakticky zaměřené seberozvojové aktivity neprobíhaly vzhledem k vládním opatřením, témata byla probírána v individuálním poradenství. Podle zástupce realizátora programu bylo z důvodu výrazných epidemiologických opatření (zavírání sportovišť, zákazů společných volnočasových aktivit, zavírání škol, distanční výuky) bylo velmi důležité a smysluplné pokračovat v práci na výchovných a vzdělávacích kompetencích rodičů. Rodiče byli názorně vedeni, a pokud byly identifikovány výukové a výchovné limity rodičů, byla zvolena společná práce rodičů, dětí a specialisty. **U dětí zapojených klientů nedošlo k výraznému zhoršení prospěchu, v některých případech naopak byl prospěch lepší.**

Rodiče často využívali telefonickou podporu při aktuálních výchovných obtížích dětí, oceňovali možnost bezprostředních doporučení. Rodiče byli vedeni k neodkládání komunikace s učiteli, k jasnému a pozitivnímu vyjadřování. Pokud měli klienti problémy s technikou či internetovým připojením, byla možnost připojit se z provozovny realizátora programu.

Shrnutí dopadu 3: Evaluované sociální služby (ambulantní i terénní) se zaměřují na dvě specifické cílové skupiny (osoby s duševním onemocněním, uživatelé návykových látek, rodiče samoživitelé). Díky vzniku dvou nových služeb a rozšíření kapacity jedné stávající služby se **zvýšila dostupnost služeb** pro osoby v sociálním vyloučení, resp. ohrožené sociálním vyloučením, **zvýšily se kompetence rodičů** samoživitelů, díky kterým rodiny lépe zvládaly změny spojené s pandemickými opatřeními, která se dotkly dětí. Všichni poskytovatelé služeb navázali (mj. díky realizovaným projektům) **intenzivnější spolupráci**

s dalšími aktéry: OSPOD, probační a mediační služba, kurátoři, relevantní nízkoprahová zařízení, poskytovatelé zdravotní péče (zejm. psychiatrické). Zatímco vznik nových/rozšíření kapacit stávajících služeb byl iniciován ze strany různých NNO, na straně Města lze spatřovat **rezervy v oblasti tvorby ucelené koncepce sociální politiky** města HB, **zvyšování informovanosti** odborné i laické veřejnosti. Bariérou pro dlouhodobé zlepšení či stabilizaci životní situace CS osob sociálně vyloučených je rovněž již dříve popsaná faktická neexistence systému dostupného bydlení.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Kapitola popíše přínosy spolupráce s ASZ pro samotné lokální partnerství. V předchozích kapitolách jsme se více zaměřovali na dopady na osoby sociálně vyloučené a osoby ohrožené sociálním vyloučením, kteří jsou však pro ASZ sekundární cílovou skupinou (práce ASZ na ně nemá přímý vliv, pouze zprostředkovaný). Primární cílovou skupinou jsou pro ASZ institucionální aktéři, se kterými přímo pracuje, a na které má přímý vliv. Kritéria hodnocení partnerství odvodíme zejména z metodiky KPSVL.

Příprava SPSZ a následná podpora při realizaci aktivit a opatření je základním a klíčovým východiskem KPSVL, proto v rámci evaluace SPSZ hodnotíme také naplňování cílů KPSVL, které jsou v Metodice KPSVL definovány jako „zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“ (ASZ, 2016, str. 6). Na základě cílů KPSVL se následující část evaluační zprávy zaměří na ověření, zda a do jaké míry realizace definovaných opatření splňuje očekávané parametry – *adresnost, koordinace, konzistence, synergie*. K nim přidáváme také *udržitelnost* jako parametr, který je podmínkou pro dlouhodobé naplňování cílů KPSVL.

6.2.1 Adresnost a relevance

Adresnost a relevanci intervence chápeme jako zacílení intervencí a koncentraci zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Smyslem je, aby opatření podporovala skutečné potřeby cílové skupiny. Podle dostupných odhadů je v Havlíčkově Brodě cca 500 osob žijících v sociálním vyloučení, resp. ohrožených sociálním vyloučením, které ale nejsou koncentrovány v jedné či více SVL. Přestože zasažení města sociálním vyloučením není v porovnání s jinými regiony ČR zvláště vysoké, je místními aktéry (zejm. NNO) vnímáno jako rizikové – ve městě žije řada lidí, kteří jsou sociálním vyloučením reálně ohroženi, ale do statistik se nedostanou (mj. nemají trvalé bydliště v obci).

Při strategickém plánování byla nejvíce akcentována tematická oblast bydlení. Cíle a opatření SPSZ v oblasti bydlení byly vhodně nastavené, reflektovaly potřeby široké cílové skupiny a měly **ambici komplexně řešit koncepci dostupného bydlení** v Havlíčkově Brodě. Realizovala se ale pouze čtvrtina opatření, která v bytové otázce pomůže zejména skupině relativně „nejméně problémových osob“ (z hlediska pravidel pro přidělování sociálního bydlení). Naopak pro osoby, které podmínky splnit nemohou, se situace v lokalitě zásadněji nezlepšila, zejména co se týká dostupnosti tzv. sub standardního bydlení.

V oblastech **sociální práce a zdraví, zaměstnanost** byly cíle a opatření dostatečně **vhodně nastavené zejména u projektů zaměřených na specifické cílové skupiny** (osoby závislé,

s duševním onemocněním, rodiče samoživitele aj.) – **realizátory projektů jsou NNO**, které potřeby specifických CS dokážou velmi dobře reflektovat.

6.2.2 Konzistence s potřebami

Konzistence kapacity prováděných opatření **s potřebami osob** ohrožených sociálním vyloučením je podle dotazovaných aktérů **odpovídající v oblasti zřízených, resp. posílených sociálních služeb** – jejich kapacita je v současnosti považována za dostatečnou, posílena by dle některých aktérů mohla být v oblasti dluhového poradenství. V hodnocení atributu konzistence standardně narážíme na to, že **potřeby obyvatel často přesahují možnosti aktérů tyto potřeby saturovat – klíčovým tématem tak zůstává bydlení, zejména absence systému dostupného bydlení** (absence nízkoprahových ubytovacích možností, kapacita bytového fondu včetně sociálních bytů).

6.2.3 Koordinace

Díky činnosti LP došlo k propojení místních aktérů, pracovní skupiny byly tvořeny poměrně velkým počtem zástupců. **V období přípravy SPSZ byla intenzita vzájemného setkávání aktérů nejvyšší**, poté se intenzita spolupráce napříč pracovními skupinami snížila (v posledním více než roce prakticky ustala). Během implementace se **prohloubila spíše individuální spolupráce** zejména mezi **ASZ a NNO** (realizátory dvou projektů v OPZ) **a NNO mezi sebou**. Spolupráce byla navázána také s místní MAS, Město ve spolupráci s MAS mj. vytvořilo Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb. Pro další vývoj v oblasti sociálního začleňování by aktéři **uvítali větší zapojení Města do koordinace aktivit, resp. nastavení jasné koncepce rozvoje sociálních služeb pomáhajících zlepšit situaci sociálně vyloučených** a ohrožených sociálním vyloučením.

6.2.4 Synergie na úrovni opatření

Co se týká synergie v rámci projektů, tedy **zaměření jednoho projektu na více tematických oblastí**, je důležité uvést, že aktéři zapojili do své činnosti komplexní poradenství – terénní i ambulantní programy či sociálně aktivizační služby nabízí pomoc klientům při řešení obtížných životních situací, oblasti bydlení, při hledání zaměstnání či řešením finančních problémů. Pozitivní je rovněž rozvoj spolupráce služeb s OSPOD, probační a mediační službou, ÚP aj. Jako **komplikovanější se jeví multioborová spolupráce mezi sektorem sociálních služeb a sektorem zdravotní péče** (v Havlíčkově Brodě specificky ve vztahu k reformě psychiatrické péče).

6.2.5 Udržitelnost

Dva klíčové projekty v rámci KPSVL jsou stále **ve fázi realizace**, jejich dokončení je plánováno na rok 2022. Ekonomická udržitelnost bude podle dotázaných hodně souviset s **možnostmi finanční podpory**; v současnosti ji nelze relevantně hodnotit - např. zařazení služby do krajské sítě sociálních služeb jako předpokladu pro zajištění finanční podpory z kraje. S ekonomickou udržitelností souvisí i personální udržitelnost, u ukončených projektů (mimo KPSVL) k redukci kapacit zatím nedochází. Z důvodu nedostatku financí byla **ukončena pouze činnost Asistentů prevence kriminality**. K řešení je podle zástupce Města také **budoucí fungování Centra duševního zdraví**, resp. možnost převedení služby pod Psychiatrickou nemocnici.

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Na úvod kapitoly je třeba poznamenat, že z důvodu personálních změn uvnitř organizací v letech 2017 – 2021 bylo obtížné v rámci šetření získat zpětnou vazbu od zástupců aktérů, kteří by měli zkušenost se spoluprací od jejího počátku v roce 2017.

Město Havlíčkův Brod, resp. jeho odbor sociálních věcí a školství mělo **zájem o spolupráci s Agenturou v podstatě od jejího vzniku**, nicméně **k uzavření dohody o spolupráci** (na základě Memoranda o spolupráci v rámci KPSVL) **došlo až v roce 2017** (důvodem byla prioritizace větších lokalit, resp. lokalit s většími problémy v oblasti sociálního vyloučení).

„Potom nás oslovili z ASZ, jestli bysme teda nechtěli tu spolupráci znovu obnovit a nastartovat. My jsme říkali, že určitě ano, i když samozřejmě ta doba zase někam utekla dál, takže jsme různé projekty, který jsme měli nachystaný na začátku, už prostě z nějakých reálných příčin nemohli realizovat.“ (rozhovor 2)

Během spolupráce s ASZ **vníklo několik strategických dokumentů** (SPSZ, *Místní plán inkluze*, *Místní komunikační plán*) a zástupci vedení Města byla pozitivně hodnocena i *Vstupní analýza*, která pomohla aktérům **lépe uchopit problematiku** sociálního vyloučení včetně specifik lokality Havlíčkův Brod a **nastavit zacílení potřebných opatření**.

„Co nám třeba velice pomohlo, co se týká té spolupráce s Agenturou a vlastně té Vstupní analýzy, bylo to, že jsme si uvědomili, že je potřeba podpořit služby poradenství třeba pro občany, který se octnou ve finanční krizi. Protože pro mě třeba bylo naprostej šok, když jsem zjistila, kolik lidí v Havlíčkově Brodě má exekuce.“ (rozhovor 8)

Proces strategického plánování, tvorby SPSZ byl podle dotázaných **intenzivní, PS se setkávaly pravidelně**. Někteří z respondentů činnost pracovních skupin vnímali veskrze pozitivně díky počáteční angažovanosti aktérů. Pro některé dotázané byl proces poměrně náročný, aktéři byli seznamováni s metodami práce ASZ, např. s metodou stromování, která byla podle respondentů především časově náročná. Zároveň část dotázaných během šetření zmínila, že plánování a síťování probíhá i v rámci jiných aktivit zastřešených Městem HB, proto někteří z aktérů mohli během spolupráce nabyt dojmu, že se v rámci PS řeší opakovaně stejná témata jako v jiných platformách.

Zpočátku na setkání PS chodilo poměrně **velké množství aktérů**, což bylo žádoucí pro to, aby bylo možné **získat postřehy a nápady co nejširšího spektra** zúčastněných subjektů. Schůzek se minimálně v počátečním období účastnili většinou zástupci vedení organizací. Ti byli postupně nahrazováni jinými osobami (podřízenými), **nepodařilo se udržet personální kontinuitu** pracovních skupin, a tím **i angažovanost všech aktérů**.

„Vy jste přišli asi na sedmý síťování a plánování, takže toho už v uvozovkách měl každý plný zuby. Takže možná i to se projevilo na nějaký třeba spolupráci, to jsem třeba vycítil z té strany škol nebo dalších organizací, který říkali: My už jsme to řekli desetkrát, nevíme, proč to máme opakovat po jedenácté.“ (rozhovor 2)

V průběhu roku 2019 bylo setkávání PS víceméně ukončeno, **aktivita v současnosti stagnuje**. Z reakcí respondentů v rámci evaluačního šetření je mj. zřejmé, že jim často **splývají aktivity spojené s LP** (tvorbou SPSZ) a s jinými aktivitami, např. v rámci spolupráce MAS na tvorbě *Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na období 2019 – 2021* (kde se v rámci platformy potkávali shodní aktéři).

Respondenti v rozhovorech zmiňovali **personální výměny**, ke kterým došlo v průběhu působení ASZ v lokalitě **na pozici lokálního konzultanta** (resp. jeho absenci v posledním více než roce spolupráce). Personální změny podle dotázaných mohly mj. ovlivnit vyjednávací pozici ASZ ve vztahu k prosazování cílů a realizace opatření u politické reprezentace města, která se ne vždy identifikovala (a identifikuje) s představami ostatních aktérů o nutnosti řešení problémů spojených se sociálním vyloučením (např. v otázce výstavby Azylového domu). Naopak oceňována byla **dlouhodobá stabilita spolupráce s metodičkou** lokální intervence.

„Je pravda, že tam vlastně proběhlo několik výměn těch lokálních koordinátorů nebo konzultantů. Já teda od začátku jsem byl v kontaktu metodičkou, která vlastně možná asi jako jediná to s náma prošla celý.“ (rozhovor 2)

Jednoznačně **pozitivně byl hodnocen přínos spolupráce s ASZ** z pohledu možnosti **realizovat dva úspěšné projekty** z podpory OPZ, které prohloubily kvalitu práce s CS osob sociálně vyloučených, resp. ohrožených sociálním vyloučením – projekty organizací Nos Vadum a Kolpingovo dílo ČR. V rámci projektu Nos Vadum byla ze strany ASZ poskytnuta dílčí **projektová podpora**, která byla ze strany dotázaných zástupců hodnocena pozitivně, oceňována byla **otevřenost a proaktivita**.

Na základě realizace obou zmiňovaných projektů došlo k posílení spolupráce aktérů i mimo LP (např. mezi sociálním podnikem Semitam, který stojí za projektem Nos Vadum, a Městem HB).

„Myslím si, že dobře jsme navázali tady se Spektrem, který Kolpingovo dílo tady v Brodě založilo si tady pobočku, tak tam jsme dobře navázali, protože ono mezi těma duševně nemocnejma je ten nárůst těch závislostí čím dále větší. Tam je to super. To si myslím, že je pro nás taková nejvíc spolupracující organizace tady momentálně.“ (rozhovor 3)

Spolupráce mezi Městem HB, ASZ a organizacemi Nos Vadum a Kolpingovo dílo ČR byla prohloubena i při **tvorbě Místního komunikačního plánu** obsahujícího soubor plánovaných mediálních výstupů pro roky 2020 – 2022. Díky platformě LP se **zintenzivnila spolupráce mezi poskytovateli sociálních služeb, u kterých dochází k překryvu CS** (např. osoby s duševním onemocněním, které jsou zároveň uživatelé návykových látek) – podpora těchto osob tak může být komplexnější, díky spolupráci se rovněž snižuje prahovost podpory.

Z pohledu NNO zaznělo během evaluačního šetření jisté zklamání z toho, že se v rámci spolupráce mezi Městem a ASZ **nepodařilo vyvinout větší tlak na politickou reprezentaci** města ohledně opatření v oblasti bydlení pro sociálně vyloučené osoby – výstavbu nového azylového domu nebo nízkoprahového centra.

„Já jsem doufala, že když to bude právě i s tou Agenturou, že na město bude třeba v tom větší tlak a že se podaří tady zařídit azylový bydlení nebo to nízkoprahové centrum, prostě něco pro lidi opravdu ty sociálně vyloučený, pro lidi s problémama... mám pocit, jestli se povedly, tak to byly spíš jenom nějaký dílčí věci.“ (rozhovor 5)

Co se týká **další možnosti spolupráce HB s ASZ**, podle dotázaných zástupců se vedení Města spolupráci nebrání, ale je zapotřebí jasně definovat ze strany ASZ, v čem by spolupráce na další období bylo pro Havlíčkův Brod prospěšná, tzn. **co může ASZ nabídnout** v rámci řešení nejpalčivějších dlouhodobých problémů lokality, zejm. ve vztahu k psychiatrickým klientům, kteří po absolvované nemocniční léčbě zůstávají v HB.

Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Havlíčkově Brodě:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vznik strategických dokumentů, kvalitní Vstupní analýza ▪ V lokalitě působí zkušené neziskové organizace motivované k řešení problémů sociálního vyloučení ▪ Zvýšení dostupnosti sociálních služeb zaměřených na sociálně vyloučené – vznik nových služeb nebo navýšení kapacit stávajících (díky podpoře v rámci KPSVL i mimo KPSVL) ▪ Zvýšení povědomí o službách mezi zúčastněnými aktéry, navázání spolupráce mezi aktéry ▪ Komplexnost individuální podpory CS – realizované projekty zasahují do více oblastí, ve kterých hrozí riziko sociálního vyloučení 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategické plánování zaměřené na relativně velký počet cílů a opatření, ze kterých bylo po tříletém období realizována zhruba čtvrtina až třetina ▪ Slabší politická vůle k realizaci razantních systémových změn v bytové politice ▪ Nižší motivace ze strany politické reprezentace města podporovat tzv. „méně populární“ CS sociálně vyloučených ▪ Existují skupiny osob, které se nedaří aktivitami podpořit v sociální inkluzi, např. proto, že nemají trvalý pobyt na území města HB, nedosáhnou na sociální bydlení nebo jsou vnímány jako „problémové“ (př. osoby s duševním onemocněním) ▪ Nižší míra koordinace, příp. vzájemné podpory aktérů, nečinnost ASZ v posledním období spolupráce LP

7 Závěry evaluace a doporučení

V rámci provedeného evaluačního šetření bylo zjištěno, že spolupráce města Havlíčkův Brod a ASZ splnila očekávání místních aktérů zejména v tom, že se podařilo prostřednictvím Vstupní analýzy provedené ASZ **kvalitně zmapovat rozsah sociálního vyloučení** a v rámci LP **vytvořit strategické dokumenty**. Tak jako i v jiných spolupracujících obcích, splnila zde Agentura roli **motivátora k nastartování integračních procesů**. Během spolupráce se bohužel **nepodařilo udržet motivaci a angažovanost** všech zainteresovaných aktérů, přispěly k tomu mj. personální změny na postu lokálního konzultanta ASZ. **Spolupráce** se rozvíjela zejména **mezi ASZ a NNO** realizujících relevantní projekty, **mezi NNO vzájemně**, příp. i s dalšími subjekty (PMS, OSPOD aj.).

Schválený **SPSZ** měl poměrně **ambiciózně nastavené cíle a opatření**, a to zejména v oblastech bydlení a dluhy, sociální práce a zdraví, zaměstnanost (v oblasti bezpečnost byly opatření nejméně robustní, definovány byly pouze tři cíle, na druhou stranu všechny se podařilo splnit).

Na základě evaluačního šetření můžeme konstatovat, že **alespoň částečně byla do poloviny roku 2021 splněna zhruba 1/3 stanovených cílů, resp. definovaných opatření. Projekty podpořené v rámci KPSVL byly dva** a jejich realizace ze strany dvou různých NNO započala až na konci roku 2019, resp. na začátku roku 2020. Oba projekty se týkají primárně oblasti sociální práce a zdraví, s přesahem do oblastí dluhy či zaměstnanost, a **budou dokončeny v roce 2022**. Hodnotit tak lze zatím spíše krátkodobé dopady na úrovni: **zvýšení dostupnosti služeb** pro CS (nové nebo kapacitně rozšířené služby), **zvýšení komplexnosti poskytované podpory** (individuální poradenství prostupující různými oblastmi – podpora zaměstnávání, podpora rodičovských kompetencí, eliminace rizikového chování aj.) **snížení prahovosti služeb** (terénní podpora). CS projektů jsou osoby ohrožené sociálním vyloučením – lidé s duševním onemocněním, se závislostí na návykových látkách aj.

Na straně Města byla identifikována **pozitivní motivace** aktérů zejména na úrovni **odboru sociálních věcí a školství**, naopak **na úrovni politické reprezentace** je patrná **menší vůle** k aktivnímu řešení problémů cílové skupiny sociálně vyloučených. **Nejpalčivějším problémem zůstává nemožnost uspokojit poptávku obyvatel po bydlení v rámci bytového fondu města.** Přestože se na jaře 2022 dokončí **výstavba 14 sociálních bytů** (která byla naplánovaná v SPSZ), situace v HB se tímto nevyřeší – městu **chybí ucelená koncepce prostupného bydlení**, mj. opatření zaměřená na nízkoprahové bydlení nebyla téměř realizována. **Plněny byly cíle v oblasti dluhového poradenství**, posílena byla individuální terénní podpora pro osoby ohrožené předlužením, ve spolupráci s Občanskou poradnou Oblastní charity jakožto jediným akreditovaným subjektem k sepisování a podávání insolvenčních návrhů v HB.

Na základě provedené evaluace musíme konstatovat, že sledovaného **dopadu** implementace SPSZ, který byl formulován jako **Zajištění důstojného bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením**, se podařilo **dosáhnout pouze v omezené míře**. Je ovšem třeba rovněž říct, že zvýšení dostupnosti bydlení je pro aktéry na lokální úrovni velmi obtížně řešitelný úkol, jehož splnění nelze očekávat v horizontu období, na které byl vytvořen strategický plán. Bez dostatečných kapacit bydlení nelze bytovou nouzi a spolu s ní i neuspokojivou životní situaci sociálně slabých úspěšně vyřešit, na jejich zvýšení však Město potřebuje mít dostatečné finanční možnosti. Je tedy důležité, aby byl tento cíl do budoucna jednou z hlavních priorit, což může v dlouhodobém horizontu přinést potřebnou změnu.

Druhého sledovaného dopadu **Snížení míry zadlužování** se v dlouhodobém horizontu zatím nepodařilo dosáhnout, jelikož počet exekucí obyvatel HB prozatím stagnuje. Nicméně **služby dluhového poradenství** včetně kooperace jeho poskytovatelů na území HB **fungují** a reálný dopad bude možné **posoudit v delším časovém odstupu**. Podobně je tomu i u třetího sledovaného dopadu **Stabilizace životní situace osob v soc. vyloučení/ohrožených soc. vyloučením**, jelikož je spojen s realizací prozatím neukončených projektů. Rozšíření spektra poskytovaných sociálních služeb, resp. zvýšení jejich kapacity však dosaženo bylo.

Doporučení pro další období:

- zaměřit se na vytvoření koncepce sociálního bydlení a podporu projektů směřujících k saturaci potřeb v oblasti substandardního bydlení (př. zvýšení kapacity azylového domu a rozšíření služeb pro další CS kromě žen s dětmi, dostupnost městské ubytovny aj.),
- obecně zvyšovat kapacitu bytového fondu města všemi dostupnými způsoby,
- dále posílit dluhové poradenství,
- nadále aktivně podporovat aktivity NNO, které se věnují sociálně vyloučeným napříč různými oblastmi, pomáhat udržitelnosti služeb i po skončení projektů,
- diskutovat příležitosti další spolupráce s ASZ (potřeby a očekávání místních aktérů vs. příležitosti pro ASZ, jak tyto potřeby saturovat).

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání počtu dávek hmotné nouze vyplacené v průměrném měsíci v letech 2016 a 2020.....	11
Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v Havlíčkově Brodu v letech 2006-2020.....	12
Tabulka 3: Srovnání podílu dlouhodobě nezaměstnaných v Havlíčkově Brodu v letech 2016-2020	12
Tabulka 4: Srovnání podílu osob v exekuci v relevantních územních celcích v letech 2016–2019	13
Tabulka 5: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v Obvodním odd. policie Havlíčkův Brod a v ČR.....	14
Tabulka 6: Evaluované priority a cíle.....	19
Tabulka 7: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 1.....	29
Tabulka 8: Přehled žádostí a přidělených městských sociálních bytů v Havlíčkově Brodě....	30
Tabulka 9: Přehled evaluovaných opatření včetně jejich realizátorů	33
Tabulka 10: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 2	33
Tabulka 11: Srovnání počtu osob v exekuci a v osobním bankrotu v Havlíčkově Brodě 2017 – 2020.....	33
Tabulka 12: Přehled počtu klientů Občanské poradny a podíl dotazů zaměřených na dluhovou problematiku v letech 2017 - 2019.....	34
Tabulka 13: Přehled evaluovaných opatření včetně jejich realizátorů	37
Tabulka 14: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů – dopad 3	37
Tabulka 15: Personální kapacita CDZ.....	38

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel.....	9
Graf 2: Srovnání celkové nezaměstnanosti.....	12

Seznam schémat

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí.....	15
Schéma 2: Evaluované cíle, realizovaná opatření a dopady v oblasti BYDLENÍ – prioritě Dostatečné množství ubytovacích kapacit pro CS.....	28
Schéma 3: Evaluované cíle, realizovaná opatření a dopady v oblasti SOCIÁLNÍ PRÁCE A ZDRAVÍ – prioritě Funkční síť sociálních služeb a dalších návazných aktivit.....	29

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Havlíčkův Brod	8
Obrázek 2: Rozmístění SVL v Havlíčkově Brodě.....	10
Obrázek 3: Srovnání počtu osob v exekuci v obci Havlíčkův Brod v letech 2016 a 2019	13

Seznam literatury

- ASZ. 2016. Metodika koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, verze 4.0.
- ASZ. 2017. Vstupní analýza - Havlíčkův Brod. [online] Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Vstupni%C3%AD-anal%C3%BDza_Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv-Brod-FINAL_tisk.pdf
- ASZ. 2018. Rukověť evaluátora (interní dokument).
- ASZ. 2018. Strategický plán sociálního začleňování města Havlíčkův Brod pro období 2018 – 2021. [online] Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Strategicky_plan_socialniho_zaclenovani_mesta_Havl_Brod_2018-2021.pdf
- ČSÚ. 2016. Geografická mapa správního obvodu ORP Havlíčkův Brod. [online] Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11268/56424279/6102_HavlBrod.png/d5825883-019e-4361-82b5-0175671fd826?version=1.1&t=1493361267344, staženo dne 13. 5. 2021
- FOKUS Vysočina. 2021. Výroční zpráva za rok 2020. [online] Dostupné z: http://www.fokusvysočina.cz/document.ashx?file=251_FV_VZ_2020.pdf
- FOKUS Vysočina. 2020. Výroční zpráva za rok 2019. [online] Dostupné z: http://www.fokusvysočina.cz/document.ashx?file=241_FV_VZ_2019_web.pdf
- Havlíčkobrodský deník. 2020. Martina Kadlecová Semítam: Ušli jsme kus cesty a neztrácíme hlavu. [online] Dostupné z: <https://havlickobrodsky.denik.cz/lide-odvedle/martina-kadlecova-semitam-usli-jsme-kus-cesty-a-neztracime-hlavu-20200420.html?cast=7>
- MAS Královská stezka. 2019. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ORP Havlíčkův Brod na období 2019 – 2021. [online] Dostupné z: <http://kralovska-stezka.cz/plany-socialnich-sluzeb/sprss-havlickuv-brod/>
- MěÚ Havlíčkův Brod. 2016. Směrnice pro přidělování sociálních bytů. [online] Dostupné z: http://m.muhb.cz/assets/File.ashx?id_org=3782&id_dokumenty=848478
- MěÚ Havlíčkův Brod. 2020. Investiční záměr projektu Dům dostupného bydlení, Havlíčkův Brod. [online] Dostupné z: http://www.muhb.cz/html/soubory/Z-20200420/56/priloha52967_Investi%C4%8Dn%C3%AD%20z%C3%A1m%C4%9Br.pdf
- Oblastní charita Havlíčkův Brod. 2018. Výroční zpráva za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://hb.charita.cz/kdo-jsme/vyrocni-zpravy/?action=download&ald=85>
- Oblastní charita Havlíčkův Brod. 2019. Výroční zpráva za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://hb.charita.cz/kdo-jsme/vyrocni-zpravy/?action=download&ald=82>
- Oblastní charita Havlíčkův Brod. 2020. Výroční zpráva za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://hb.charita.cz/kdo-jsme/vyrocni-zpravy/?action=download&ald=854>